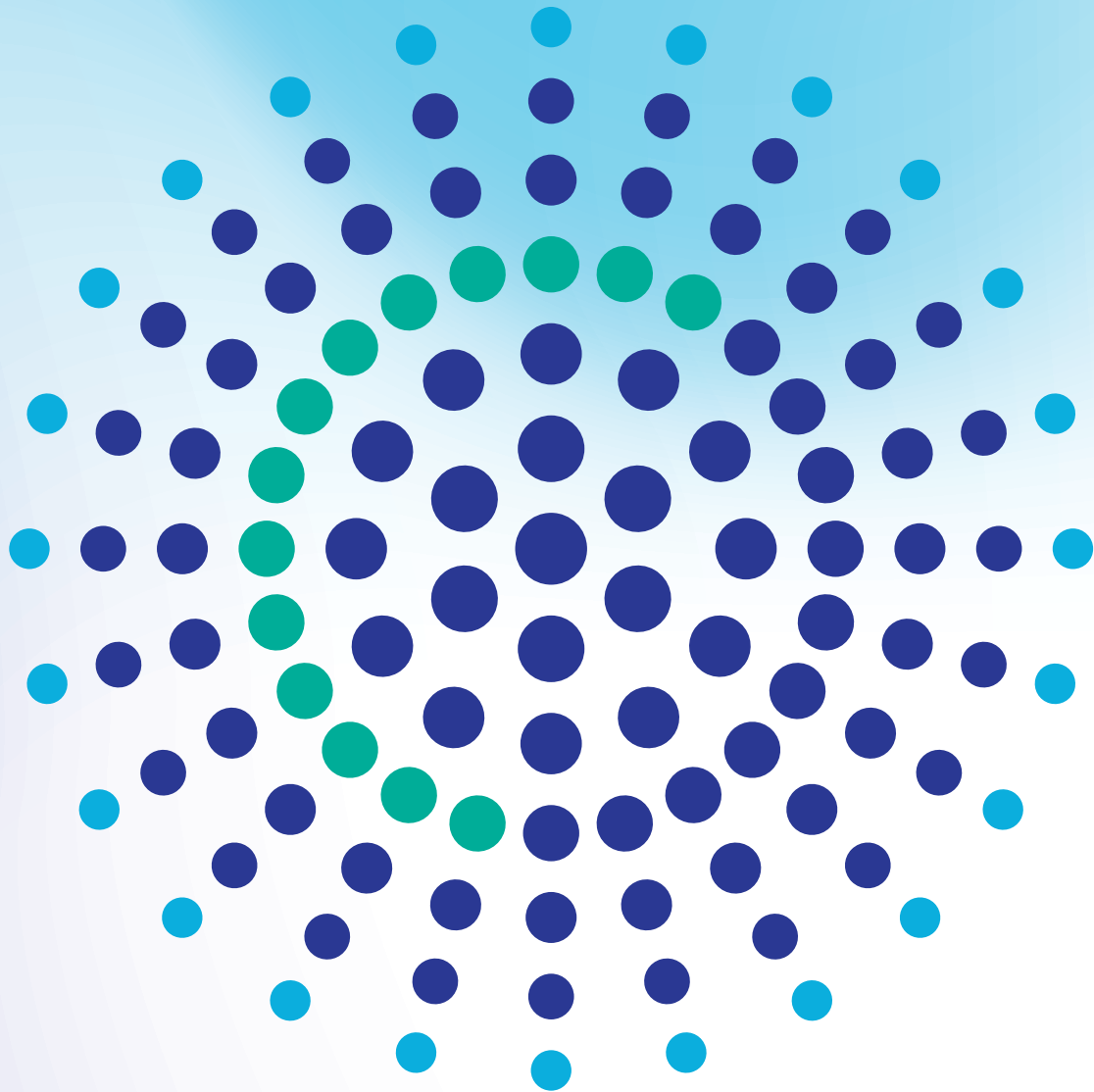
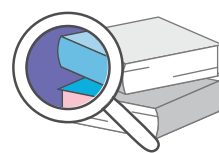

מחקר פירלס 2021 (PIRLS)

אוריינות קריאה בקרב תלמידי כיתות ד': תמונת מצב

ממצאים נבחרים

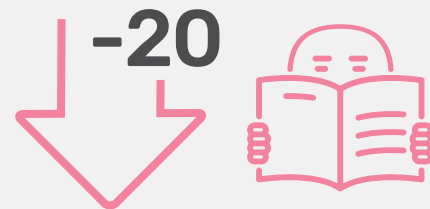
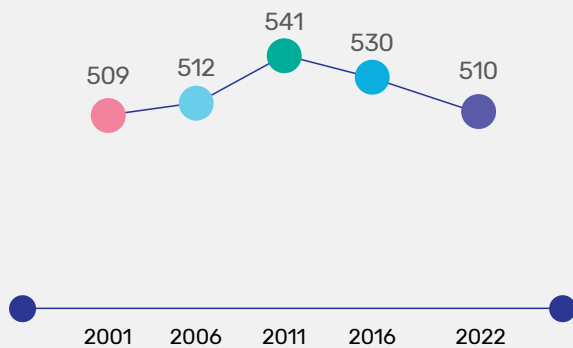

מהו מחקר פירלס?

מחקר פירלס (PIRLS) הוא מחקר בין-לאומי חשוב, שבו מוערכת אוריינות הקריאה של תלמידי כיתות ד' בבתי-ספר במדינות שונות. המחקר נערך על ידי הארגון הבין-לאומי להערכת הישגים בחינוך מידי חמש שנים, מאז 2001. המחקר מאפשר השוואה בין המדינות המשתתפות, כמו גם מעקב אחר מגמות של שינוי לאורך זמן בהישגי התלמידים בקריאה - ולראשונה גם הערכה של השינוי בהם לאחר מגפת הקורונה. במחקר פירלס 2021 השתתפו 57 מדינות ו-8 רשויות חינוך. בישראל המחקר נערך בקרב ב-5,000 תלמידים מ-200 בתי ספר, המהווים מדגם ארצי מייצג.

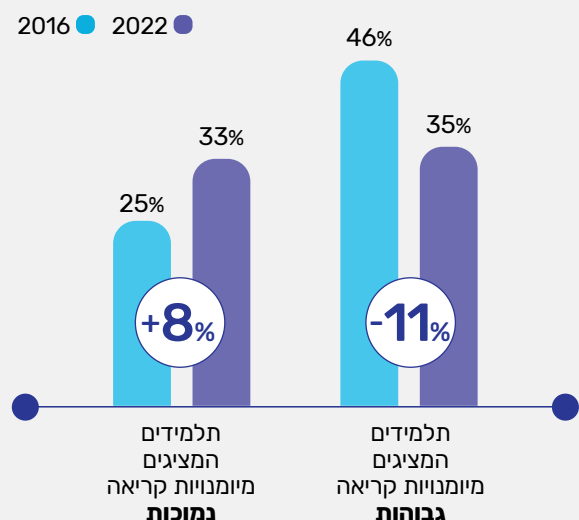
20 שנים למחקר פירלס: מגמות שינוי

בישראל נרשמה ירידה של 20 נקודות בממוצע הישגים בקריאה ב-2022, בהשוואה לממוצע ב-2016. הממוצע ב-2022 דומה לממוצע ב-2001.

ירידה זו היא **מבין הגדולות** בכל מדינות ה-OECD (בדומה לנורבגיה ולסלובניה).

בישראל ב-2022 לעומת 2016:
שיעור קטן יותר של תלמידים חזקים בקריאה לצד שיעור גדול יותר של תלמידים מתקשים בקריאה.

מבט על מגזרי השפה בישראל

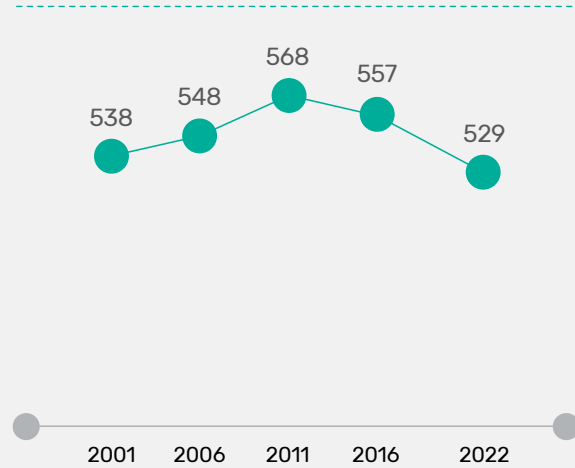
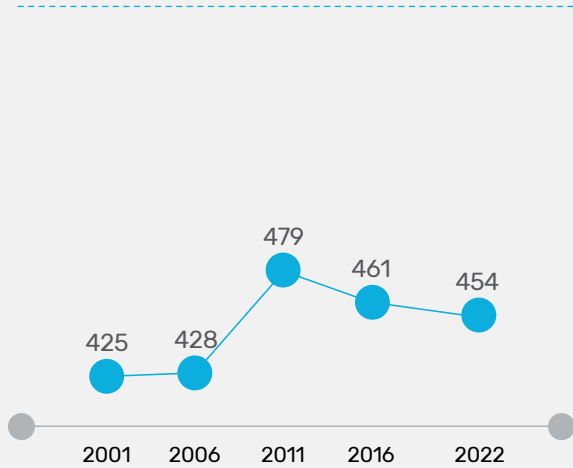
בקרב דוברי הערבית

הממוצע ב-2022 דומה לזה
ב-2016, אך נמוך בהשוואה
לממוצע ב-2011.

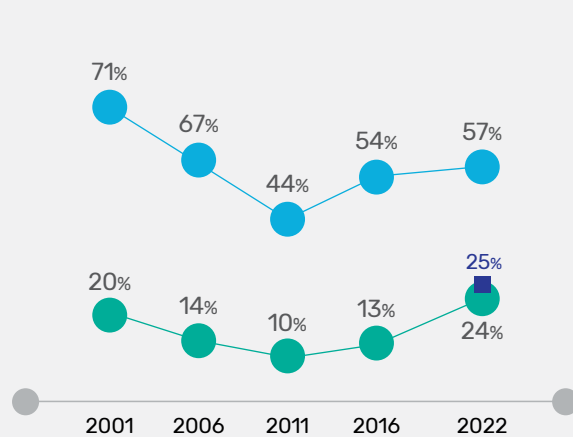
בקרב דוברי העברית

הממוצע ב-2022 משקף ירידה
חדה של 28 נק' בהשוואה
לממוצע ב-2016.

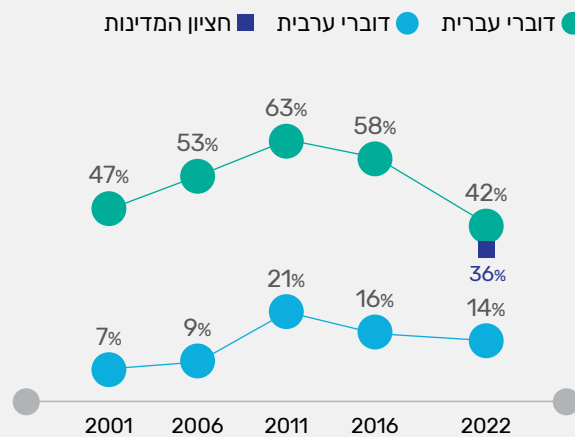

בקרב דוברי העברית, שיעור התלמידים החזקים בקריאה אמנם גבוה משיעורם בקרב המדינות, אך ניתן לזהות מגמת ירידה בולטת. שיעור התלמידים המתקשים בקריאה דומה לשיעורם בקרב המדינות, וניתן לזהות מגמת עלייה בולטת.

חשוב לזכור שיותר ממחצית מהתלמידים דוברי הערבית (57%) מתקשים בקריאה, יותר מכפול משיעורם בקרב המדינות. לצד זאת, שיעור התלמידים החזקים בקריאה עומד על פחות ממחצית שיעורם בקרב המדינות.

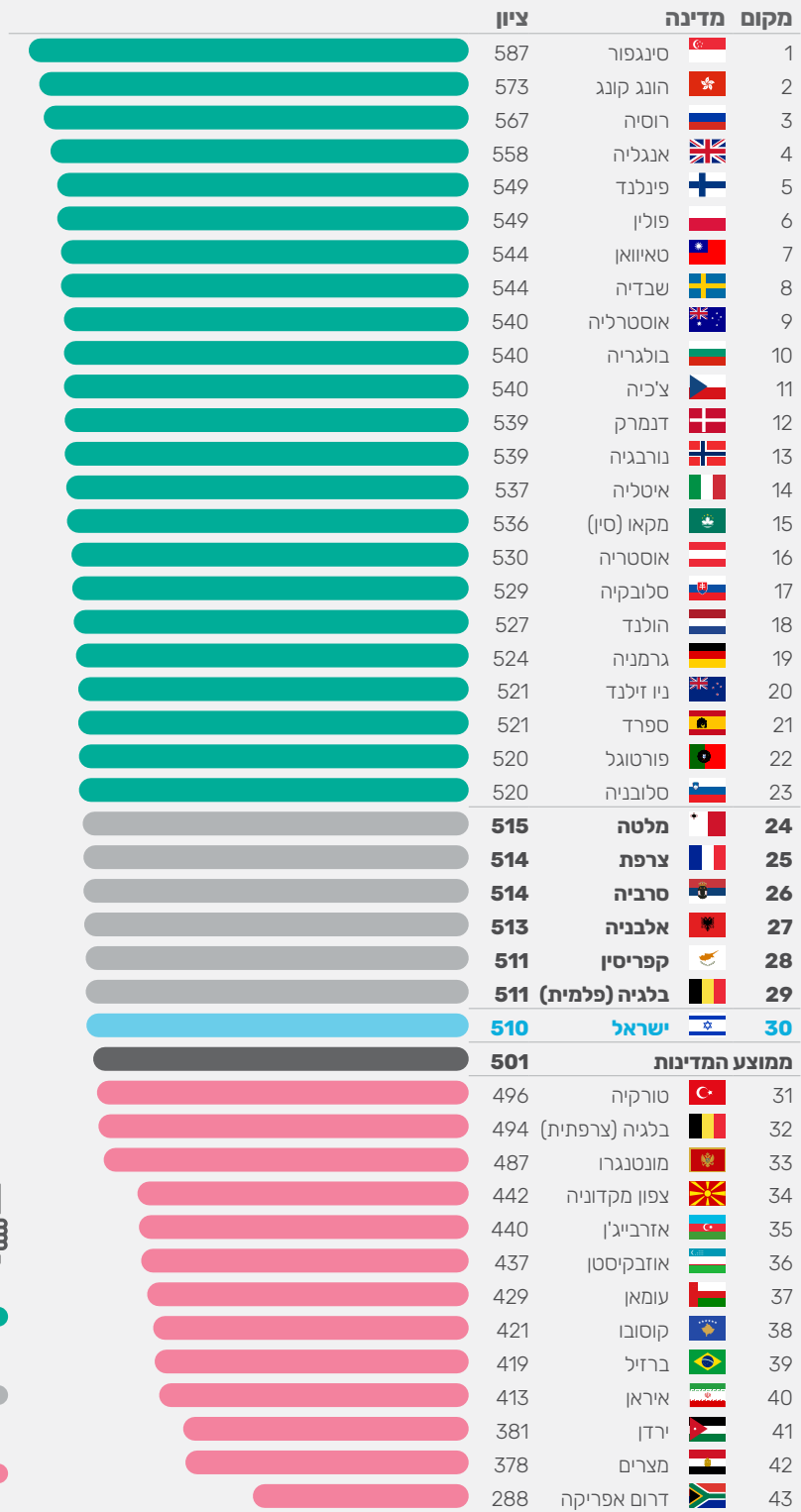
תלמידים חלשים בקריאה
המצויים מיומנויות נמוכות

תלמידים חזקים בקריאה
המצויים מיומנויות גבוהות

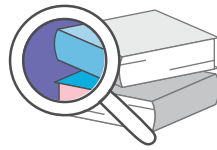
מקומנו ביחס לעולם

הממוצע בישראל [510 נק'] גבוה ב-9 נק' מממוצע המדינות [501 נק'], ואיננו שונה מהממוצעים של המדינות המדורגות **במקומות 24 עד 30** במדרג 43 המדינות שהשתתפו במחקר.

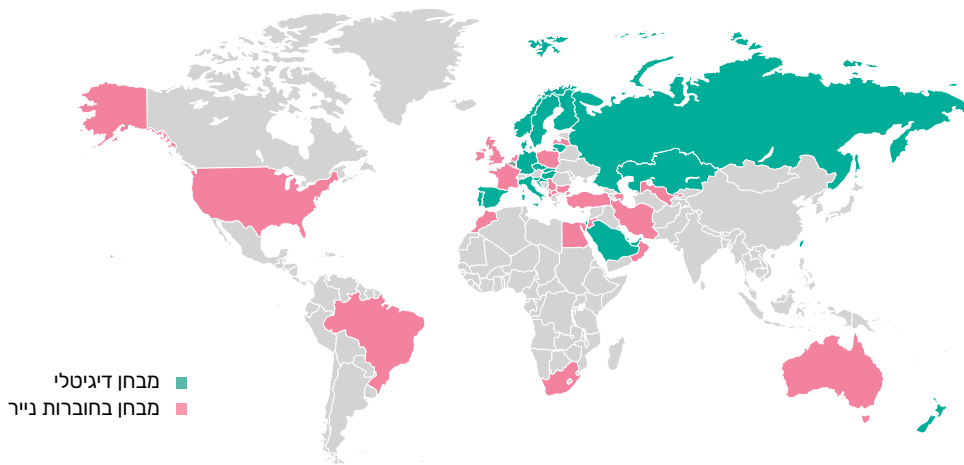
- מדינות שממוצע הישגיהן **גבוה**
מזה של ישראל במחזור המחקר
- מדינות שממוצע הישגיהן **דומה**
לזה של ישראל במחזור המחקר
- מדינות שממוצע הישגיהן **נמוך**
מזה של ישראל במחזור המחקר

דו"ח מחקר

מהו מחקר פירלס?

מחקר פירלס (Progress in International Reading Literacy Study, ובקיצור PIRLS) הוא מחקר בין-לאומי מרכזי ורחב היקף בתחום החינוך, שבו מוערכת אוריינות הקריאה של תלמידי כיתות ד' בבתי-ספר במדינות שונות. המחקר נערך על ידי הארגון הבין-לאומי להערכת הישגים בחינוך (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, ובקיצור IEA). המחקר נערך במחזוריות של אחת לחמש שנים, מאז 2001. לצד השוואה בין המדינות המשתתפות, המחקר מאפשר גם מעקב אחר מגמות של שינוי לאורך זמן בהישגי התלמידים בקריאה בכל מדינה ומדינה. במחקר פירלס 2021 השתתפו 57 מדינות ו-8 רשויות חינוך.

<p>רשויות חינוך</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ אלברטה, קנדה ■ קולומביה הבריטית, קנדה ■ ניופאונדלנד ולברדור, קנדה ■ קוויבק, קנדה ■ מוסקבה, רוסיה ■ דרום אפריקה (ו') ■ אבו דאבי, איחוד האמירויות הערביות ■ דובאי, איחוד האמירויות הערביות 	<p>מדינות גל 2</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ איחוד האמירויות ■ אירלנד ■ ארצות הברית ■ בהריין ■ גאורגיה ■ הונגריה ■ לטביה ■ ליטא ■ מרוקו ■ ערב הסעודית ■ צפון אירלנד ■ קזחסטן ■ קטאר ■ קרואטיה 	<p>מדינות גל 3</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ אוסטרליה ■ איראן ■ אנגליה ■ ברזיל ■ דרום אפריקה ■ ישראל 	<p>מדינות גל 1</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ אוזבקיסטן ■ אוסטריה ■ אזרבייג'ן ■ איטליה ■ אלבניה ■ בולגריה ■ בלגיה (פלמית) ■ בלגיה (צרפתית) ■ גרמניה ■ דנמרק ■ הולנד ■ הונג קונג ■ טאיוואן ■ טורקיה 	<p>ירדן</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ מונטנגרו ■ מלטה ■ מצרים ■ מקאו (סין) ■ נורבגיה ■ ניו זילנד ■ סינגפור ■ סלובניה ■ סלובקיה ■ ספרד ■ סרביה ■ עומאן ■ פולין ■ פורטוגל
--	---	--	---	---

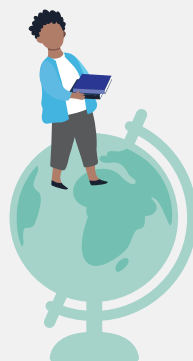
בכל קטגוריה המדינות מסודרות לפי סדר א"ב

השתתפות בישראל

כ-5,000 תלמידים

כ-200 מורים

כ-200 מנהלי בתי-ספר

השתתפות ב-57 מדינות וב-8 רשויות חינוך ברחבי העולם

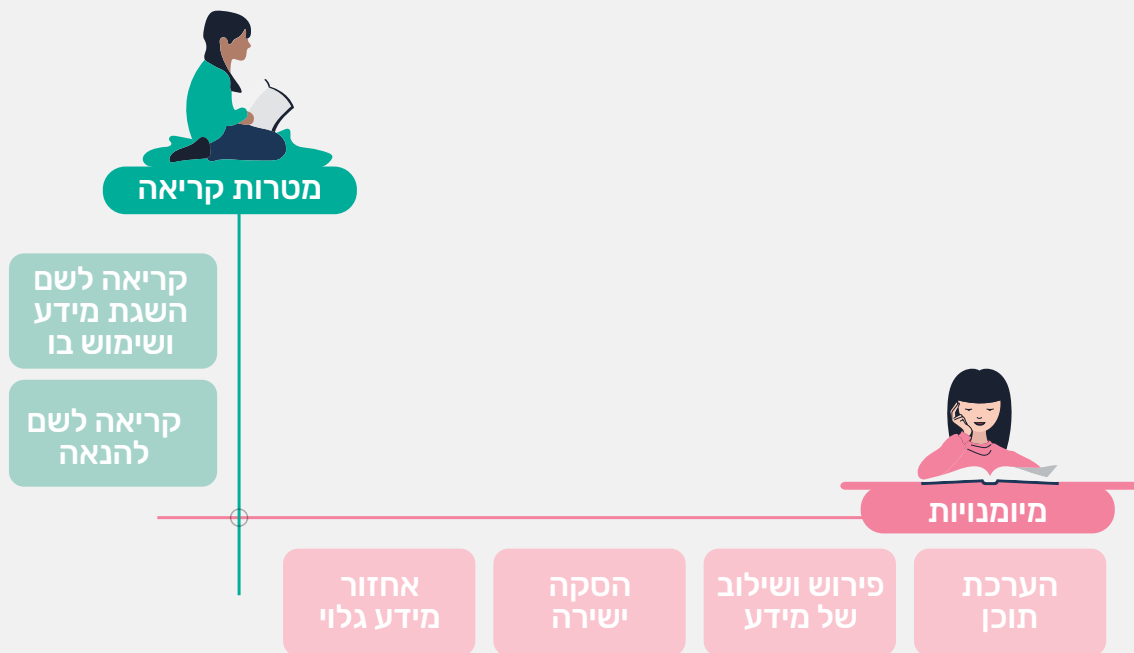
כ-400,000 תלמידים

כ-20,000 מורים

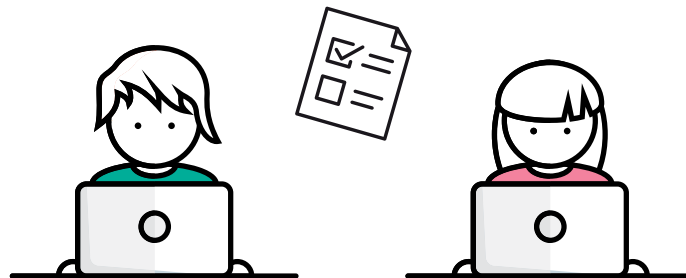
כ-13,000 מנהלי בתי-ספר

מה המחקר מעריך?

מחקר פירלס בוחן את הישגי הקריאה של תלמידי כיתות ד' – נקודת מעבר חשובה במסעם כקוראים. בשלב זה מרבית התלמידים כבר למדו לקרוא וכעת הם קוראים כדי ללמוד. המסגרת המושגית המעודכנת של המחקר מאורגנת סביב שתי מטרות-על של קריאה: קריאה של טקסטים ספרותיים לשם הנאה וקריאה של טקסטים מידעיים לשם השגת מידע ושימוש בו. במסגרת המושגית מוצגות גם ארבע מיומנויות חוצות תחומים: אחזור מידע גלוי; הסקה ישירה; פירוש ושילוב של רעיונות ומידע; הערכת תוכן ואלמנטים טקסטואליים וביקורת עליהם.

מהם כלי ההערכה במחקר?

מחקר פירלס כולל מבחן הישגים, שלראשונה הועבר באופן ממוחשב במדינות רבות, ובכללן ישראל. המחקר כולל גם שאלונים לתלמידים ולהורים, למורים לשפה ולמנהלי בתי-הספר. השאלונים מאפשרים לאסוף מידע על מאפייני רקע של מושאי המחקר ועל מאפיינים הנוגעים לבית-הספר ולסביבה הלימודית, שיש בהם כדי לתרום להבנת הישגי התלמידים ולהסביר, לפחות חלקית, את השינויים שחלים בהם.

שלושה ממצאים שכדאי לשים לב אליהם:

- **חזרנו 20 שנה לאחור - ירידה חדה במוצע הישגים בישראל:** בין 2016 ל-2022 נרשמה ירידה חדה של 20 נקודות במוצע הישגים בישראל. ירידה זו היא מהגדולות ביותר מבין כל מדינות ה-OECD (רק בנורבגיה ובסלובניה נרשמה ירידה דומה) שהשתתפו בשני מחזורי המחקר. הממוצע ב-2022 בישראל דומה לממוצע ב-2001. [להרחבה](#).
- **ירידה נרשמה גם בהישגי תלמידים חזקים וגם בהישגי תלמידים חלשים:** בישראל נרשמה עלייה חדה בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות לצד ירידה חדה בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות. [להרחבה](#).
- **ירידה בהישגי דוברי עברית ויציבות בהישגי דוברי ערבית:** מגמת השינוי בהישגים בישראל לא הייתה דומה בשני מגזרי השפה. לצד ירידה חדה בהישגי התלמידים דוברי העברית, לא נמצא שינוי מובהק בהישגי התלמידים דוברי הערבית, והם נותרו נמוכים כמו ב-2016. [להרחבה](#).

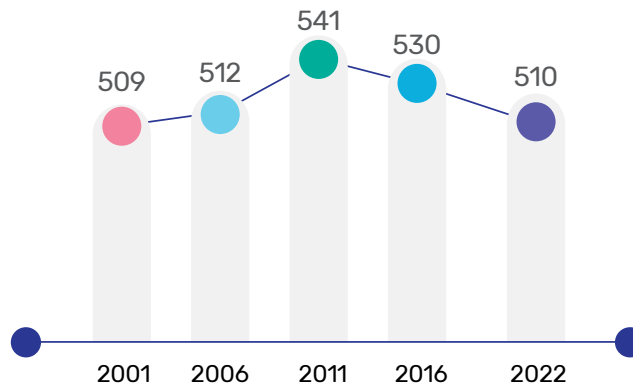

הישגי תלמידי ישראל בקריאה לאורך שנים

חזרנו 20 שנה לאחור: ירידה חדה בהישגים בקריאה של תלמידי כיתות ד' בישראל

למחקר פירלס הנוכחי חשיבות מיוחדת שכן הוא המחקר הבין-לאומי הראשון, והיחיד עד כה, שמאפשר ללמוד על שינויים שחלו בהישגי תלמידים לאורך תקופת זמן הכוללת בתוכה את מגפת הקורונה. בין סיום שנת הלימודים תשע"ו (מחזור פירלס 2016) לסיומה של שנת הלימודים תשפ"ב (מחזור פירלס 2021) נרשמה בישראל ירידה של 20 נקודות בממוצע ההישגים בקריאה של תלמידי כיתות ד', מ-530 נקודות ל-510 נקודות. למעשה, הישגי התלמידים בישראל במחזור הנוכחי דומים להישגיהם לפני שני עשורים (509 נקודות במחזור 2001).

ממוצע ההישגים בקריאה של תלמידי ישראל במבחן פירלס

מחיר הקורונה?

פרק הזמן שבין שני מחזורי מחקר 2016 ומחזור המחקר הנוכחי, שנערך בישראל (ובשאר מדינות הגל השלישי) ב-2022, כלל תקופה של 4 שנים בטרם פרצה

המגפה, תקופה שבה מערכות חינוך התמודדו עם המגפה והשלכותיה, וכן תקופה של חזרה לשגרת למידה. סביר להניח שלקורונה הייתה השפעה משמעותית על התוצאות, אך חשוב לזכור שלא ניתן לאמוד אילו שינויים חלו בהישגים בכל תקופה, וכן שהמחקר אינו מאפשר לקבוע קשרים של סיבה ותוצאה בכל הנוגע לשינויים אלה.

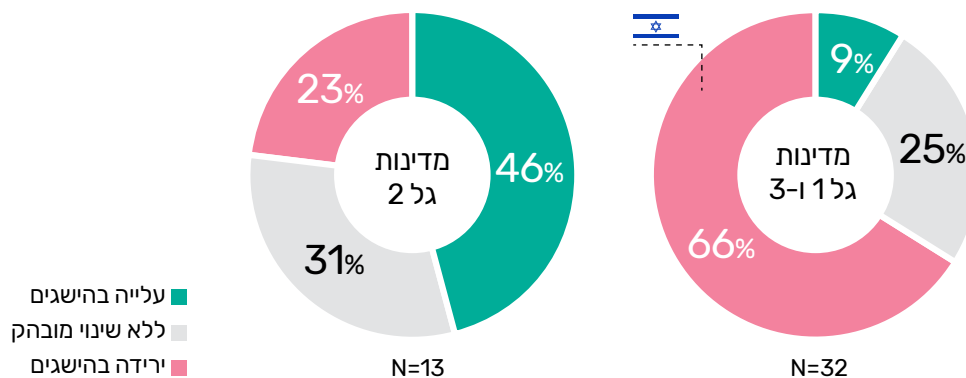

ישראל במבט בין-לאומי

ירידה בהישגים בקריאה – דפוס משותף למדינות רבות, אך ישראל בולטת לרעה

נמצא שב-32 מדינות הגל הראשון והשלישי שהשתתפו בשני מחזורי המחקר האחרונים – פירלס 2016 ו-2021 – נרשמה ירידה ממוצעת של 8 נקודות בהישגים בקריאה. ב-21 מדינות ובכללן ישראל (66% מהמדינות) נרשמה ירידה מובהקת בממוצע ההישגים, כך שהדבר מצביע על מגמה שכיחה. לצד זאת, ב-8 מדינות (25% מהמדינות) לא נרשם שינוי מובהק בממוצע ההישגים בהשוואה למחזור 2016, בעוד ב-3 מדינות (9% מהמדינות) נרשמה עלייה מובהקת בממוצע ההישגים¹, כך שאין להסיק כי מגמת ירידה בהישגים בקריאה מאז 2016 היא גזירת גורל.

התפלגות המדינות לפי השינוי בממוצע ההישגים בין מחזור 2016 למחזור 2021

לשם השוואה, במדינות הגל השני (תלמידי כיתות ה') התמונה חיובית הרבה יותר מאשר במדינות הגל הראשון והשלישי (תלמידי כיתות ד'). הדבר מתבטא בכך שבין מחזור מחקר 2016 למחזור מחקר 2021 נרשמה דווקא עלייה ממוצעת של 5 נקודות בממוצע ההישגים בקריאה. בכמחצית מהמדינות (46%) נרשמה עלייה בממוצע ההישגים, בכשליש מהן (31%) לא נרשם שינוי של ממש, ורק ברבע מהמדינות (23%) נרשמה ירידה מובהקת בהישגים במחזור 2021 לעומת 2016. ייתכן שהדבר נובע, בין היתר, מכך שהתלמידים בוגרים יותר בעת המחקר, וכן שהיה חלון זמן נוסף שבו ניתן היה לפעול לקידום רכישת הקריאה.

1. מעניין לציין כי מבין 11 המדינות שבהן לא נרשם שינוי בממוצע ההישגים או שנרשמה בו עלייה בין מחזור 2016 למחזור 2021, 7 מדינות ערכו את המבחן באמצעות חוברות נייר (והמבחן לא כלל יחידות להערכת קריאה דיגיטלית, אי-פירלס), ורק ב-4 מדינות נערך המבחן הדיגיטלי באמצעות מחשב. ניתן לראות בכך הטיה ברורה לטובת היבחות באמצעות חוברות נייר, שכן כמחצית מבין 32 המדינות נבחנו באמצעות חוברות נייר ומחציתן האחרת באמצעות מחשבים (15 ו-17 מדינות, בהתאמה). אולם יש להימנע ממסקנות נמהרות בדבר השפעת אופנות ההיבחות, חוברות נייר לעומת מחשבים, על ההישגים בקריאה.

הירידה בממוצע ההישגים בקריאה בישראל (20 נקודות) גדולה מהירידה בממוצע המדינות (8 נקודות). למעשה, רק בשתי מדינות - אזרבייג'ן ודרום אפריקה - נרשמה ירידה גדולה יותר (32 נקודות). הירידה בממוצע ההישגים בישראל היא גם בין הירידות הגדולות מכל מדינות ה-OECD שהשתתפו בשני מחזורי המחקר האחרונים, כשרק בנורבגיה (20 נקודות) ובסלובניה (22 נקודות) נרשמו ירידות דומות. מכאן ניתן ללמוד שאמנם מגמת ירידה בהישגים משותפת למדינות רבות, אך בישראל היא ניכרת במיוחד.

השינוי בממוצע ההישגים בין מחזור 2016 למחזור 2021 - פירוט המדינות (גל 1 ו-3 בלבד)

מיקום ישראל במדרג המדינות – זה רק נראה דומה

במבט ראשון נראה שלא חל שינוי ניכר במיקום של ישראל במדרג המדינות; במחזור 2016 ישראל דורגה במקום ה-29², ואילו במחזור 2021 היא מדורגת במקום ה-30³. אולם מספר ממצאים משקפים את ההתדרדרות היחסית של ישראל במדרג המדינות:

1. מספר המדינות שהשתתפו במחזור המחקר הנוכחי (43 מדינות הגל הראשון והשלישי) קטן יותר ממספרן במחזור 2016 (50 מדינות), כך ששמירה על המיקום משקפת הרעה יחסית. הדבר מקבל משנה תוקף לאור העובדה שמספר מדינות, שממוצע הישגי תלמידיהן בקריאה היה גבוה מזה של ישראל במחזור 2016, לא השתתפו במחזור הנוכחי (קנדה) או שנתונין אינם מדווחים (6 מדינות גל שני, בהן אירלנד וארה"ב).
2. מתוך 6 המדינות שבמחזור מחקר 2016 נמצא שממוצעי הישגי תלמידיהן בקריאה היו דומים לזה של ישראל – במחזור מחקר 2021 נמצא שהממוצעים ב-4 מדינות (גרמניה, סלובקיה, פורטוגל וספרד) גבוהים מהממוצע בישראל, רק במדינה אחת (בלגיה הפלמית) ממוצע הישגים דומה לזה בישראל.
3. שתי מדינות (צרפת ומלטה) שממוצעי הישגיהן ב-2016 היו נמוכים משל ישראל נמצאו כבעלות הישגים דומים לישראל ב-2021.

פירלס 2021

ממוצע	מדינה	מיקום
587	סינגפור	1
573	הונג קונג	2
567	רוסיה	3
		:
529	סלובקיה	17
524	גרמניה	19
521	ספרד	21
520	פורטוגל	22
515	מלטה	24
514	צרפת	25
514	סרביה	26
513	אלבניה	27
511	בלגיה (פלמית)	28
511	קפריסין	29
510	ישראל	30
501	ממוצע המדינות	
		:
378	מצרים	42
288	דרום אפריקה	43

פירלס 2016

ממוצע	מדינה	מיקום
581	רוסיה	1
576	סינגפור	2
569	הונג קונג	3
		:
537	גרמניה	26
536	קזחסטן	27
535	סלובקיה	28
530	ישראל	29
528	פורטוגל	30
528	ספרד	31
525	בלגיה (פלמית)	32
511	ממוצע המדינות	
511	צרפת	34
452	מלטה	40
		:
330	מצרים	49
320	דרום אפריקה	50

- מדינות שממוצע הישגיהן **גבוה** מזה של ישראל במחזור המחקר
- מדינות שממוצע הישגיהן **דומה** לזה של ישראל במחזור המחקר
- מדינות שממוצע הישגיהן **נמוך** מזה של ישראל במחזור המחקר

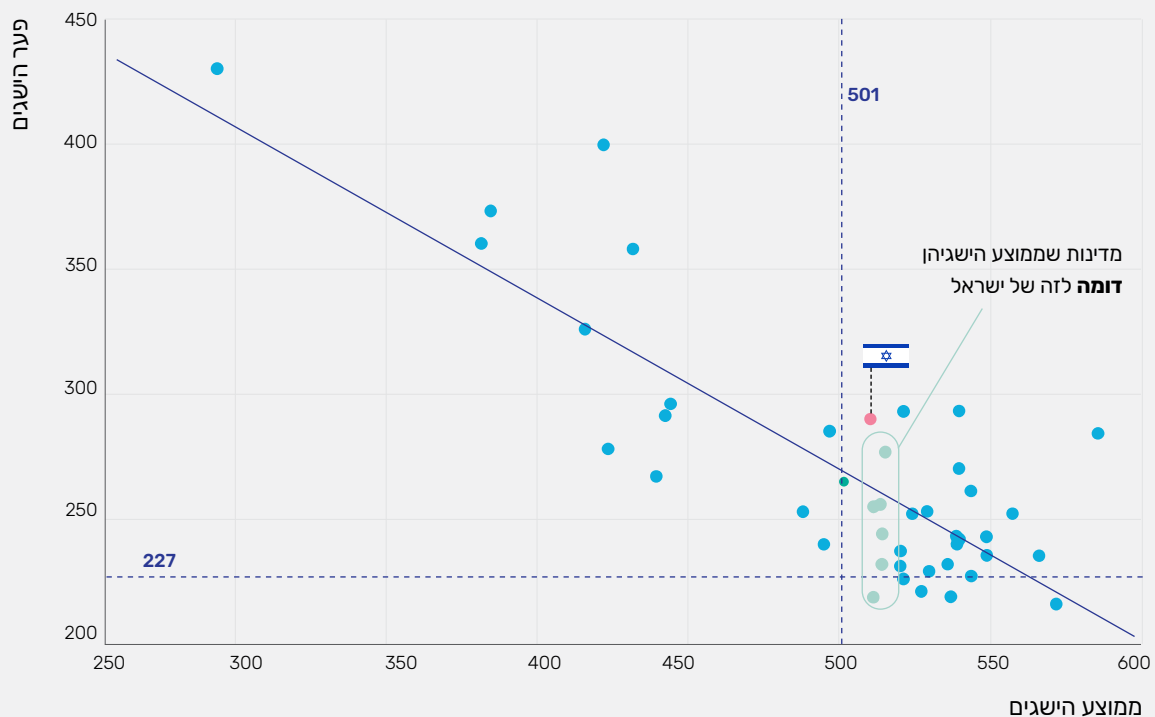
2. ב-2016, הממוצע בישראל לא היה שונה מזה של המדינות שדורגו במקומות 26 עד 32.

3. ב-2021, הממוצע בישראל לא שונה מזה של המדינות שדורגו במקומות 24 עד 30.

קרוב-רחוק: מה ניתן ללמוד על התפלגות הציונים של תלמידי ישראל במבט בין-לאומי?

מבין 43 המדינות שהשתתפו במחזור 2021, ישראל מדורגת במקום ה-30, אף שהממוצע בישראל אינו שונה מזה של המדינות שמדורגות במקומות 24 עד 29 (511 עד 515 נקודות): מלטה, צרפת, סרביה, אלבניה, קפריסין ובלגיה (הפלמית). ממוצע ההישגים בישראל (510 נקודות) גבוה אך במעט מממוצע המדינות שהשתתפו במחקר (501 נקודות). לצד זאת, פער ההישגים⁴ בישראל (290 נקודות) גבוה בהרבה מהפער הממוצע במדינות שהשתתפו במחקר (269 נקודות) ואף גבוה מהפערים בכל אחת מהמדינות הדומות לישראל בממוצע ההישגים בקריאה (219 עד 277 נקודות). הממצא מצביע על כך שישראל מתאפיינת בפערים גדולים יחסית בין תלמידים, גם בהשוואה לפער הממוצע במדינות וגם בהשוואה למדינות הדומות לה בממוצע ההישגים.

ממוצע ההישגים ופער ההישגים במדינות שהשתתפו במחזור מחקר פירלס 2021

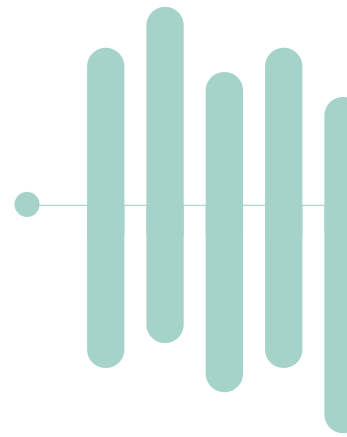
אף שחלק מפער ההישגים בישראל מקורו בפערים בין דוברי עברית לדוברי ערבית, הרי שפער ההישגים בתוך כל מגזר שפה איננו קטן כלל ועיקר והוא דומה לפער הממוצע במדינות שהשתתפו במחקר (דוברי עברית: 265 נקודות) ואף גדול ממנו (דוברי ערבית: 280 נקודות).

יודגש כי כל המדינות שבולטות בפיזור הישגים רחב מאוד (326 נקודות באיראן ועד 430 נקודות בדרום אפריקה) הן מדינות שמתאפיינות בממוצע הישגים נמוך במיוחד, והן מאכלסות את תחתית מדרג המדינות לפי ממוצע הישגים.

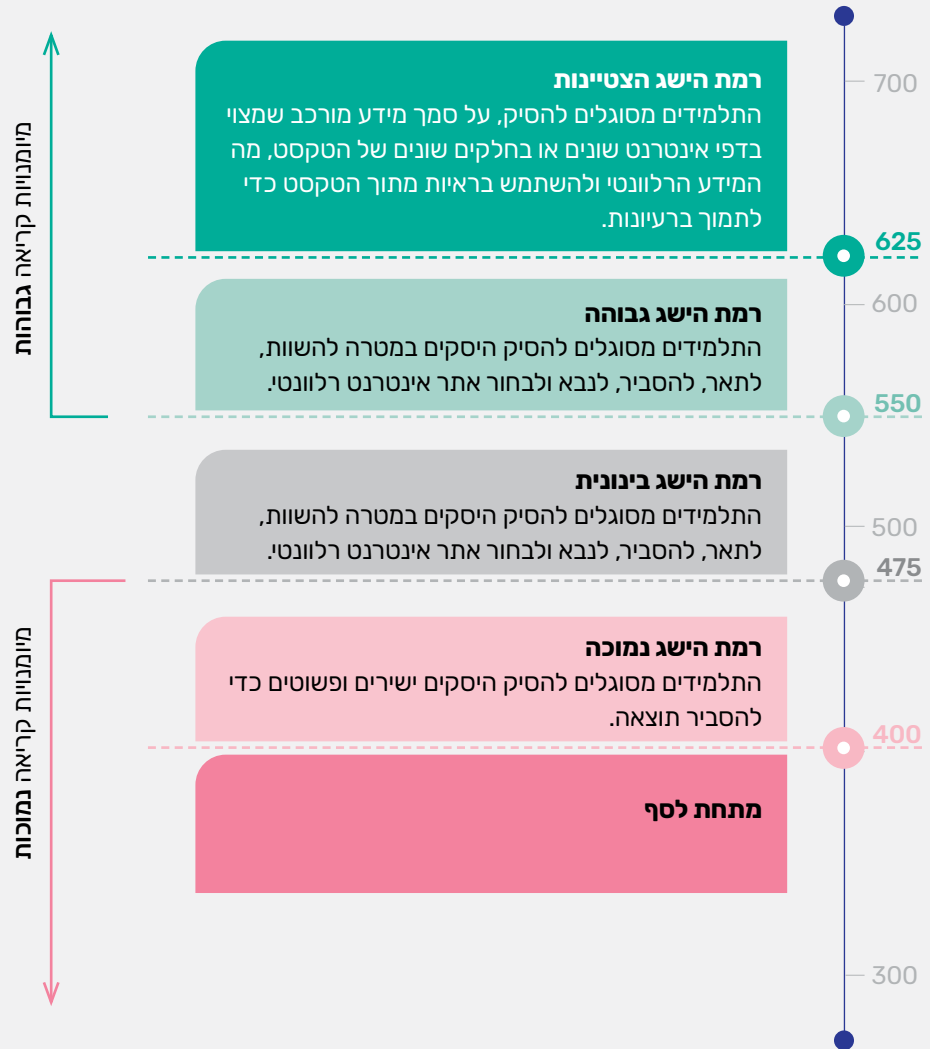
4. למעשה מדד פיזור הישגים, המדד בו נעשה שימוש במחקר פירלס, כמו גם במחקרים אחרים, הוא הפער שבין הערך המייצג את אחוזון הציונים ה-95 (הציון ש-5% התלמידים הטובים ביותר בקריאה במדינה נתונה מצויים מעליו) ובין הערך המייצג את אחוזון הציונים ה-5 (הציון ש-5% התלמידים החלשים ביותר בקריאה במדינה נתונה מצויים מתחתיו). פער זה מייצג למעשה טווח הציונים המכסה 90% מציוני התלמידים בכל מדינה והוא אומדן לפער ההישגים המתואר בתרשים, בכל מדינה.

מהן רמות הישג בקריאה?

רמת הישג היא למעשה הגדרה של יכולות הקריאה. עבור כל רמה קובע צוות מומחים מטעם ה-IEA, באמצעות הליך סדור, מה התלמיד המסווג לרמה זו יודע ומסוגל לעשות. התפלגות התלמידים לפי רמות הישג שאליהן סווגו מאפשרת ללמוד מה שיעור התלמידים בכל אחת מקבוצות יכולות הקריאה. במחקר פירלס הוגדרו 4 רמות הישג, לכל אחת מהן ציון סף, וכן תלמידים שציונם נמוך מציון הסף של הרמה הנמוכה. לתיאור המלא של רמות הישג ראו נספח 2.

ציר הציונים עם נקודות החתך לרמות ההישג השונות ותיאור תמציתי שלהן

הערה: התיאורים מתייחסים למצב בו התלמידים קוראים טקסט מידע או מטלות מקוונות בדרגת קושי מתאימה לרמת ההישג ובהתייחס למיומנות "הסקה". לתיאור מלא ראו **נספח 2**

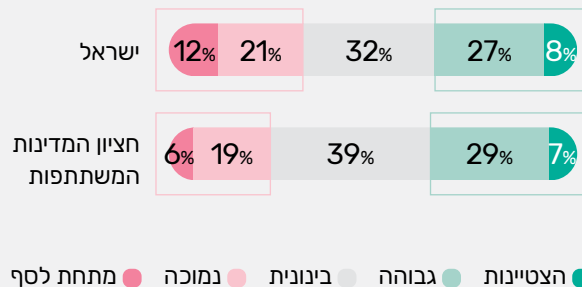
לשם נוחות, להלן נתייחס לתלמידים בשתי רמות ההישג הגבוהות ('הצטיינות' ו-'גבוהה') כתלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות, ומצד שני לתלמידים בשתי רמות ההישג הנמוכות ('נמוכה' ו-'מתחת לסף') כתלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות.

התפלגות התלמידים בישראל לפי רמות הישג בקריאה

בישראל נרשם שיעור גבוה יחסית של תלמידים המתקשים בקריאה

תמונת הממצאים במחזור פירלס 2021 בישראל בהשוואה לזו בחציון המדינות שהשתתפו במחקר מגלה שבישראל שיעור גבוה יחסית של תלמידים המתקשים בקריאה. כשליש מתלמידי כיתות ד' בישראל (35%) מציגים מיומנויות קריאה גבוהות בדומה לשיעורם בחציון המדינות (36%). לעומת זאת, שליש מתלמידי כיתות ד' בישראל (33%) מציגים מיומנויות קריאה נמוכות – שיעור גבוה משמעותית משיעורם בחציון המדינות (רק 25%).

התפלגות התלמידים לרמות הישג בקריאה: ישראל לעומת חציון המדינות

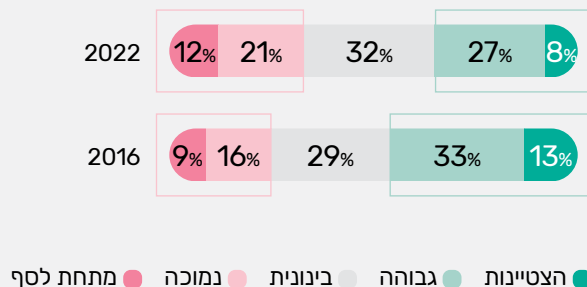

מבט בין-לאומי על התלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות מעלה כי שיעורם עומד על כשני שלישים ויותר בסינגפור (71%), הונג קונג (68%) ורוסיה (63%), וזאת לעומת קוסובו, ירדן, מצרים (בהן שיעורם עומד על 5% בלבד), ודרום אפריקה שנמצאת בתחתית הרשימה (3% בלבד). מבט בין-לאומי על התלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות, מעלה כי תשעה מכל עשרה תלמידים בדרום אפריקה (91%) וארבעה מכל חמישה תלמידים במצרים (81%) ובירדן (78%) מפגינים קושי בקריאה, וזאת לעומת רק כעשירית מהתלמידים ברוסיה (11%), סינגפור (10%) והונג קונג (8% בלבד).

בהשוואה ל-2016: עלייה חדה בשיעור המתקשים וירידה חדה בשיעור המצטיינים בקריאה

הירידה בהישגים בקריאה של תלמידי ישראל ב-2022, בהשוואה ל-2016, מתבטאת גם בירידה חדה של 11% בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות, וגם בעלייה חדה של 8% בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות.

התפלגות התלמידים בישראל לפי רמות הישג בקריאה בשני מחזורי מחקר פירלס האחרונים

מבט פנים-ישראלי על קבוצות תלמידים

תלמידים דוברי ערבית

יציבות יחסית, ההישגים נותרו נמוכים

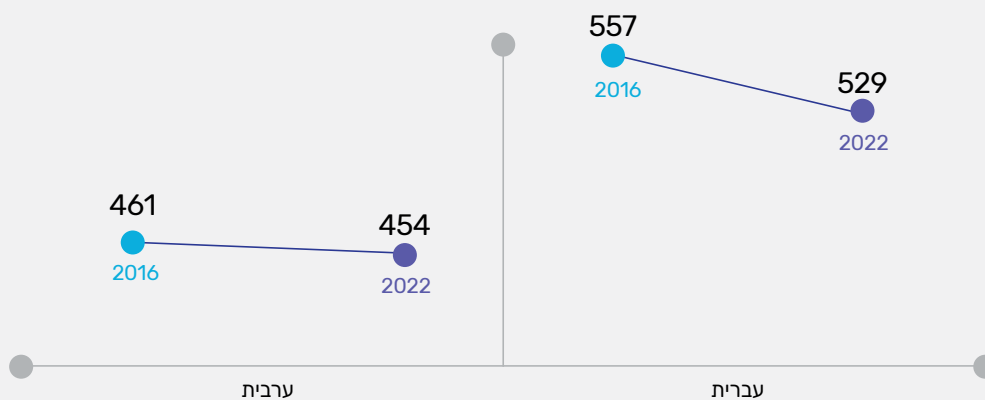
ב-2022 ממוצע ההישגים של תלמידים דוברי ערבית עומד על 454 נקודות, ואיננו שונה מהממוצע במחזור 2016 (461 נקודות, הפער איננו מובהק סטטיסטית).

תלמידים דוברי עברית

התדרדרות בהישגים

ב-2022 ממוצע ההישגים של תלמידים דוברי עברית עומד על 529 נקודות, והוא משקף ירידה חדה של 28 נקודות בהשוואה לממוצע במחזור 2016, ואף נמוך ב-9 נקודות מהממוצע במחזור 2001.

ממוצע ההישגים בקריאה בכל מגזר שפה בשני מחזורי מחקר פירלס האחרונים

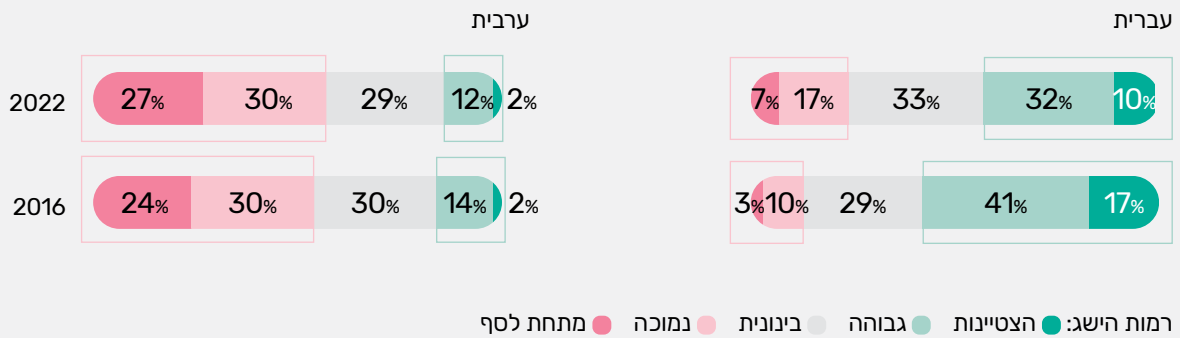
תלמידים דוברי ערבית יציבות יחסית, ההישגים נותרו נמוכים

התפלגות התלמידים דוברי הערבית לפי רמות ההישג ב-2022 איננה שונה גם היא במהותה מזו שבמחזור 2016. השינויים שנמצאו עומדים על אחוזים בודדים בלבד ולא יותר מ-3% (עלייה מ-54% ל-57% בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות).

תלמידים דוברי עברית התדרדרות בהישגים

הירידה בהישגים ב-2022, בהשוואה ל-2016, משתקפת גם בירידה חדה של 16% בשיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות (מ-58% ל-42%), ולצד זאת עלייה חדה של 11% בשיעורי התלמידים המציגים מיומנויות קריאה נמוכות (מ-13% ל-24%).

התפלגות התלמידים לפי רמות הישג בקריאה בכל מגזר שפה, בשני מחזורי מחקר פירלס האחרונים

למרות מגמת היציבות בקרב תלמידים דוברי ערבית, יש לזכור שלמעלה ממחצית מהם (57%) מציגים מיומנויות קריאה נמוכות - יותר מכפול משיעורם בחציון המדינות (25%) ובקרב דוברי ערבית (24%).

על אף השינויים הללו, שיעור התלמידים המציגים מיומנויות קריאה גבוהות בקרב התלמידים דוברי העברית (42%) עדיין גבוה במקצת מזה בחציון המדינות (36%) וגדול פי 3 משיעורם בקרב דוברי ערבית (14% בלבד).

הסברים אפשריים לממצאים

מה ניתן ללמוד מהספרות על השלכות הקורונה על הישגים לימודיים?

ישנם מחקרים רבים המשקפים את הפגיעה המשמעותית של סגירת בתי-הספר ושל שיבוש שגרת הלימודים בשל מגפת הקורונה בהישגים הלימודיים, ובפרט בקרב תלמידי היסודי בתחום הקריאה.⁵ הממצאים במחקרים הללו מראים שהפגיעה בהישגים בקריאה בקרב תלמידי היסודי ניכרת יותר בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך (לעומת אלו מרקע גבוה) והפגיעה משמעותית יותר בקרב תלמידי הכיתות הנמוכות.

לתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך נגישות נמוכה יותר לאמצעים ביתיים ללמידה מרוחק, ולכן ניתן היה לשער שהם – ברובם תלמידים דוברי ערבית ובמידת מה גם תלמידים דוברי עברית מרקע נמוך – יפגעו יותר מהפרת שגרות הלמידה בעת מגפת הקורונה. ואולם באותה המידה ייתכן שבתי-ספר באזורים מבוססים חברתית-כלכלית מספקים בימים כתיקונם סביבה ומעטפת לימודית עשירה ומגוונת,⁶ יותר מאשר בתי-ספר באזורים מוחלשים, ותלמידיהם נהנים גם מתרומה משמעותית יותר של מסגרות חוץ-בית-ספריות רבות ומגוונות ומסביבה ביתית מעשירה.⁷ אם השערה זו נכונה, דווקא בקרב תלמידים אלו – בעיקר תלמידים דוברי עברית ובעיקר אלו מרקע בינוני וגבוה – ניתן לצפות לירידה חדה יותר בהישגים, שכן בעקבות הקורונה נרשם לאורך זמן צמצום חד עד כדי ביטול פעילויות העשרה (חוגים, ביקורים בספרייה, צפייה בהצגות ומופעים) וחיזוק (מורים פרטיים לדוגמה) הזמינות יותר עבור תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה. לצד זאת, יש לזכור את התמקדות המורים, והמערכת בכללה, במתן מענים מותאמים לתלמידים בעלי הישגים נמוכים יותר.

המעבר להיבחנות במבחן ממוחשב, ולא באמצעות חוברות נייר כבעבר, תורם לחוויית היבחנות חיובית יותר, למוטיבציה גבוהה יותר ולהתמדה רבה יותר במבחן, כך ששיעור ההשבה גבוה יותר. לפיכך, אפשר לשער שהדבר תרם לאמידה טובה יותר של יכולות התלמידים בכלל, ובעיקר אלו בעלי המיומנויות הנמוכות בקריאה, שרבים מהם מגיעים ממגזר דוברי הערבית או מרקע חברתי-כלכלי נמוך. הסבר זה תומך במדידה מדויקת יותר של יכולות תלמידים, ובפרט אלו המשתייכים לאוכלוסיות שהישיגיהן נמוכים, ויכול לספק הסבר חלקי בלבד לתמונת הממצאים.

5. להרחבה ראו מספר מחקרים לדוגמה:

- Hammerstein, S., König, C., Dreisörner, T., & Frey, A. (2021). Effects of COVID-19-related school closures on student achievement—a systematic review. *Frontiers in psychology*, 12, 746289.
- Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E., & Liu, J. (2020). Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement. *Educational Researcher*, 49(8), 549-565.
- Haeck, C., & Larose, S. (2022). What is the effect of school closures on learning in Canada? A hypothesis informed by international data. *Canadian Journal of Public Health*, 113(1), 36-43.
- Oostdam, R., van Diepen, M., Zijlstra, B., & Fukkink, R. (2023). Effects of the COVID-19 school lockdowns on language and math performance of students in elementary schools: implications for educational practice and reducing inequality. *European Journal of Psychology of Education*, 1-21.
- Kuhfeld, M., Lewis, K., & Peltier, T. (2023). Reading achievement declines during the COVID-19 pandemic: evidence from 5 million US students in grades 3-8. *Reading and Writing*, 36(2), 245-261.
- Bethhäuser, B. A., Bach-Mortensen, A. M., & Engzell, P. (2023). A systematic review and meta-analysis of the evidence on learning during the COVID-19 pandemic. *Nature Human Behaviour*, 7(3), 375-385.

6. בכל הנוגע לסביבה לימודית ואקלים פדגוגי, כפי שמשקף בסקרי המיצ"ב לשנת תשפ"ב, נמצא שבמרבית המדדים התמונה בבתי-ספר מרקע חברתי-כלכלי נמוך חיובית יותר מזו שבבתי-ספר מרקע בינוני וגבוה או שהיא דומה לה. ראו נספח רקע חברתי-כלכלי באתר הראמ"ה.

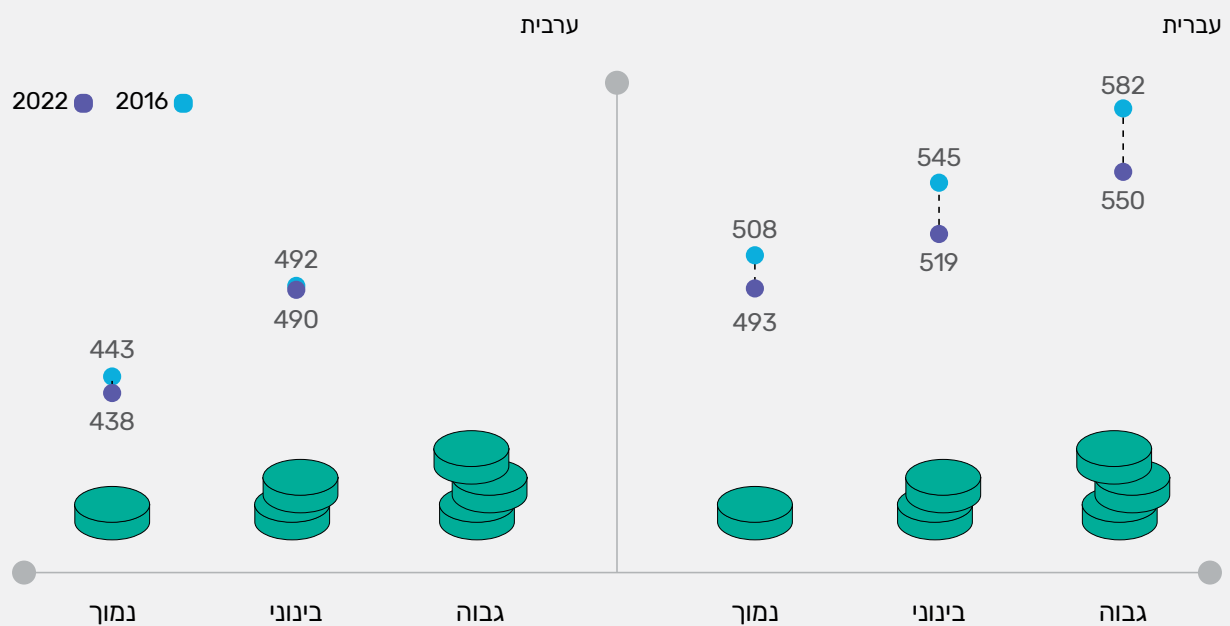
7. נמצא שיש חשיבות לרקע החברתי-כלכלי המשפחתי לתמיכה בלמידה פורמלית וא-פורמלית, כמו לדוגמה: Treviño, E., Miranda, C., Hernández, M., & Villalobos, C. (2021). Socioeconomic Status, Parental Involvement and Implications for Subjective Well-Being during the Global Pandemic of Covid-19. *Frontiers in Education*, 762780.

ירידה בהישגי מרבית קבוצות האוכלוסייה – תלמידים בעלי הישגים נמוכים יחסית נחלשו, אך פחות

הירידה בהישגים מתונה יותר בקרב תלמידים דוברי עברית מרקע חברתי-כלכלי נמוך לעומת אלו מרקע בינוני או גבוה

כאשר מסתכלים על קבוצות הרקע החברתי-כלכלי בקרב דוברי העברית, נמצא שבין 2016 ל-2022, הירידה בממוצעי ההישגים של תלמידים מרקע נמוך (15 נקודות) קטנה יותר מהירידה בממוצעי ההישגים של תלמידים מרקע בינוני (26 נקודות) או גבוה (32 נקודות). מגמות אלו, הדומות בכיווןן אך נבדלות בגודלן, "תרמו" לכך שהפער בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה לאלו מרקע נמוך עומד על 57 נקודות ב-2022, לעומת פער של 74 נקודות ב-2016. אף כי צמצום פערים נתפס כתופעה חיובית, הרי צמצום שמקורו בירידות בהישגים משקף תופעה שלילית.

שינוי בממוצעי ההישגים בקרב תלמידים, לפי רקע חברתי-כלכלי

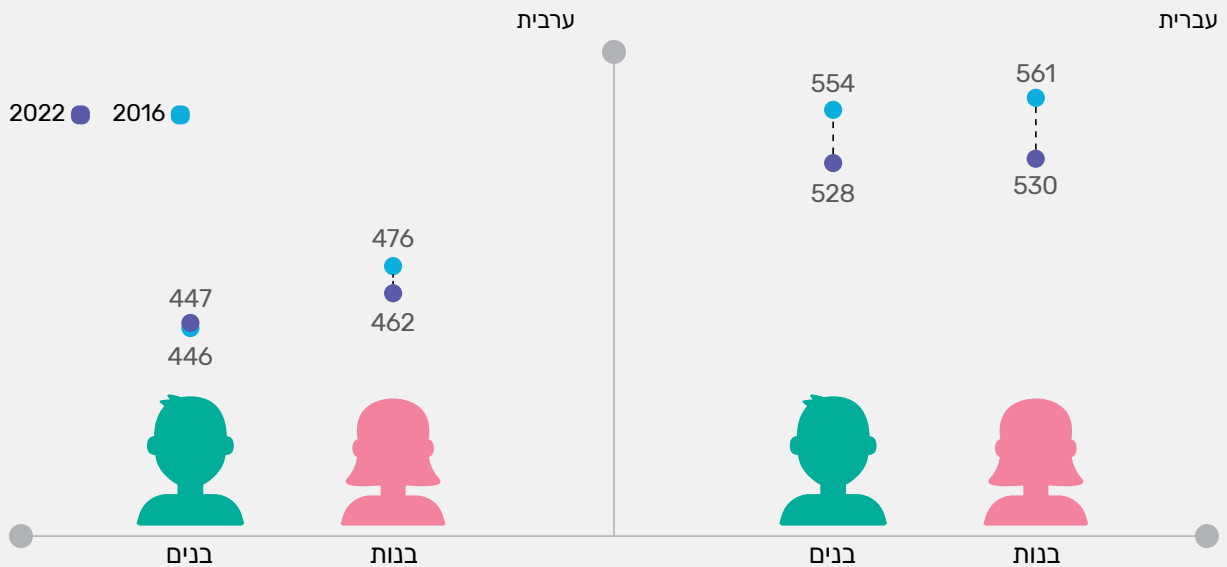

להבדיל, בקרב תלמידים דוברי ערבית, הן מרקע נמוך והן מרקע בינוני, נרשמה יציבות בממוצע ההישגים בקריאה במחזור 2021 לעומת מחזור 2016, וכנגזר מכך לא נרשם שינוי של ממש בפער ההישגים ביניהם.

דוברי ערבית: הישגי הבנים נותרו כשהיו לעומת ירידה ניכרת (אם כי לא מובהקת סטטיסטית) בהישגי הבנות

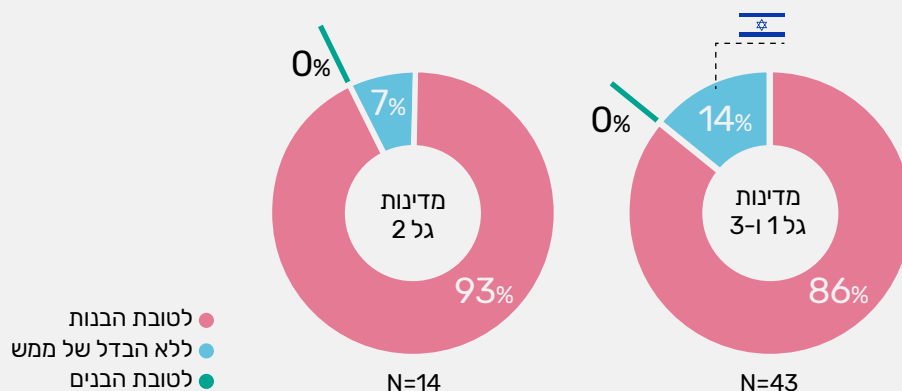
בקרב דוברי הערבית, נמצא שבין מחזור 2016 ובין מחזור 2021, ממוצע הישגים של בנים – המתאפיינים במחקרים שונים בהישגים נמוכים מאוד בקריאה – נותר כשהיה.⁸ לעומת זאת, ממוצע הבנות נמוך (ב-14 נקודות) מזה שבמחזור 2016. ירידה זו, המשמעותית בגודלה, אף שאיננה מובהקת סטטיסטית, הביאה לכך שהפער המגדרי, המשקף הישגים גבוהים יותר בקרב בנות, שעמד על 30 נקודות ב-2016, הצטמצם לכדי מחצית ועומד על 15 נקודות ב-2021. בקרב דוברי ערבית, הירידה בממוצע הישגים של בנים (26 נקודות) קטנה במעט מזו של בנות (31 נקודות), דבר שתורם לסגירה של הפער המגדרי ב-2021 (2 נקודות, לעומת 7 נקודות ב-2016).

שינוי בממוצעי הישגים בקרב תלמידים דוברי ערבית ותלמידים דוברי ערבית, לפי מגדר

במבט בין-לאומי, פער מגדרי (לטובת בנות) נרשם ב-37 מבין 43 המדינות שהשתתפו במחקר, כאשר הפער המגדרי הממוצע עומד על 16 נקודות. הפער המגדרי הגדול ביותר נרשם בדרום אפריקה (57 נקודות), וגם בעומאן ובירדן נרשם פער מגדרי גדול מאוד (כ-35 נקודות). ישראל (4 נקודות) נמנית עם 6 המדינות שבהן לא נרשם פער מגדרי מובהק, לצד, בין היתר, ספרד וצ'כיה.

התפלגות המדינות לפי הפער המגדרי בקריאה

כיצד ניתן להסביר את המגמות השונות בין קבוצות אוכלוסייה בכל מגזר שפה? לדיון על הממצאים לאור הספרות בנושא

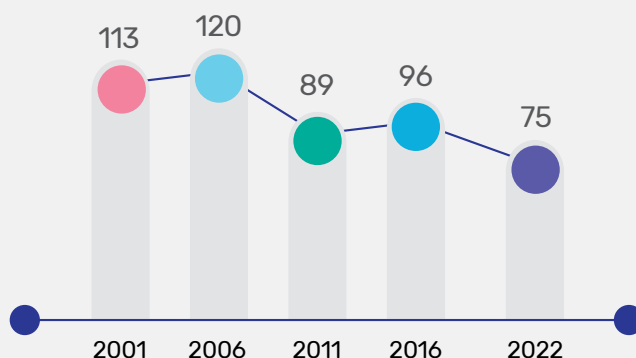
8. ייתכן שבבתי-ספר דוברי ערבית, בקרב בנים ובקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, המתאפיינים בהישגים נמוכים מאוד בקריאה (במחקרים שונים, לא רק בפירלס), אנו עדים ל"אפקט רצפה", דבר שמקשה על אמידה איכותית של יכולות הקריאה של תלמידים ברמות נמוכות, ומתוך כך על שינוי בו.

מדוע הצטמצם פער ההישגים בין מגזרי השפה?

הירידה החדה בממוצע ההישגים של תלמידים דוברי עברית בין מחזור 2016 למחזור 2021, לצד היציבות היחסית בקרב תלמידים דוברי ערבית, הביאו לכך שהפער בין מגזרי השפה הצטמצם ב-21 נקודות (פער של 96 נקודות ב-2016 לעומת פער של 75 נקודות ב-2021). פער זה הוא הפער הקטן ביותר לאורך 20 שנות מדידה. אף כי ניתן לראות בצמצום פערים מטרה חשובה של מערכות חינוך במדינות רבות, ובפרט בישראל, הרי שמקור התופעה הוא ירידה בהישגי קבוצת האוכלוסייה החזקה יחסית, ולא שיפור בהישגי קבוצת האוכלוסייה החלשה, ועל כן אין זה צמצום רצוי אלא תופעה שלילית ולא רצויה.

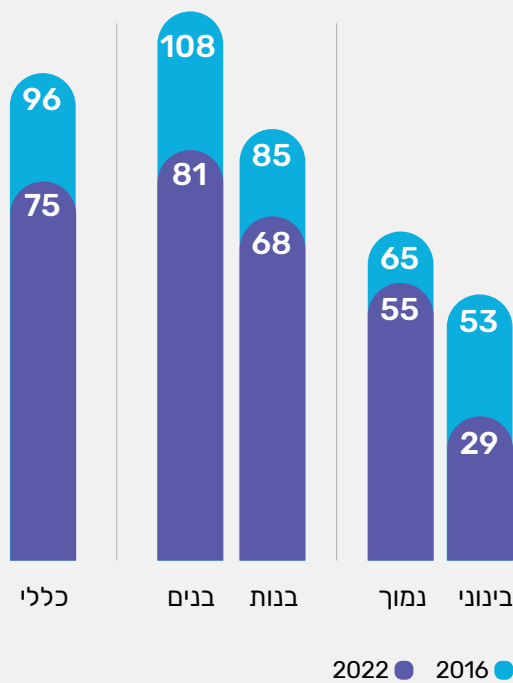
פער ההישגים בקריאה בין תלמידים דוברי עברית ותלמידים דוברי ערבית

ב-2022, הפער בין מגזרי השפה ניכר יותר בקרב בנים (81 נקודות) מאשר בקרב בנות (68 נקודות), והוא כמעט כפול בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך (55 נקודות) לעומת זה שבקרב תלמידים מרקע בינוני (29 נקודות).

בכל קבוצות האוכלוסייה נרשם צמצום בפער בין מגזרי השפה בהשוואה לפערים המקבילים ב-2016, אך הצמצום ניכר יותר בקרב בנים (צמצום של 27 נקודות, לעומת 17 נקודות בקרב בנות) ובקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני (צמצום של כ-25 נקודות, לעומת 10 נקודות בקרב רקע נמוך). כאמור, יש לזכור כי מקור הממצא בירידה חדה בהישגים בקרב דוברי עברית לעומת יציבות בקרב דוברי ערבית, ולא משיפור ניכר יותר בהישגי התלמידים דוברי הערבית, כך שמקור הצמצום בפער איננו רצוי.

פער ההישגים בקריאה בין תלמידים דוברי עברית ותלמידים דוברי ערבית בקבוצות אוכלוסייה

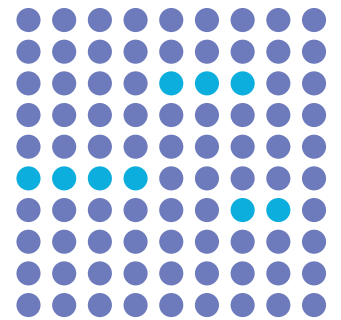

הערה: בשל מספרם הקטן של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה בבתי-ספר דוברי ערבית, לא מוצג פער ההישגים בינם לבין מקביליהם בבתי-ספר דוברי עברית.

כיצד ניתן להסביר את המגמות השונות בין מגזרי השפה? לדיון על הממצאים לאור הספרות בנושא .

מבחן פירלס מבחין בין שתי מטרות-על של קריאה, קריאה לצורך התנסות ספרותית וקריאה לצורך רכישת מידע (שנבחנו בסוגות של טקסט ספרותי וטקסט מידעי, בהתאמה), וכן מספק מידע על מגוון מיומנויות הקריאה: מיומנויות פשוטות של אחזור **מידע והסקה ישירה** (להלן "אחזור והסקה"), ומיומנויות מורכבות של **פרשנות, שילוב מידע, הערכה וביקורת** (להלן "פרשנות והערכה").

באמצעות השוואה בין ממוצעי ההישגים בפריטי מבחן מכל סוגה של טקסט ובכל מיומנות לעומת ממוצע ההישגים הכולל בקריאה (בכל מדינה ומדינה) ניתן ללמוד מי מבין אלו מהווה חוזקה או חולשה יחסית במדינה או בקבוצות אוכלוסייה בה. נדגיש – ההשוואה כאן היא בכל מדינה ביחס לעצמה ולא ביחס לממוצע בין-לאומי כלשהו.

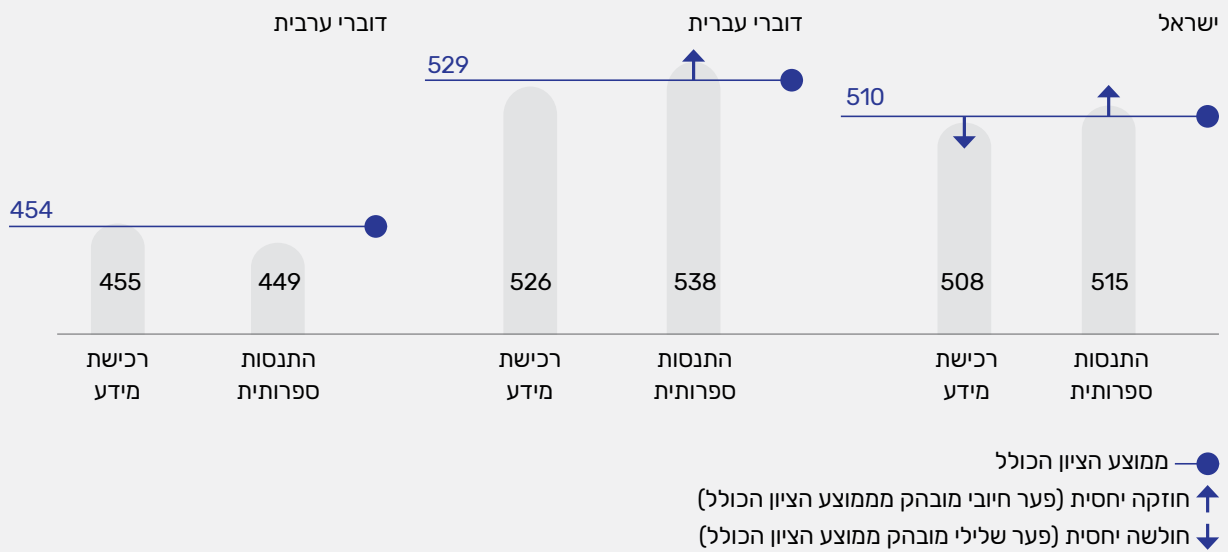

סוגות הטקסט

בישראל ממוצע ההישגים בקריאה של טקסטים ספרותיים (515 נקודות) גבוה יותר מהממוצע הכללי בקריאה, ועל כן מהווה חוזקה יחסית, בעוד ממוצע ההישגים בקריאה של טקסטים מידעיים (508 נקודות) נמוך במעט מהממוצע הכללי בקריאה ומהווה חולשה יחסית.

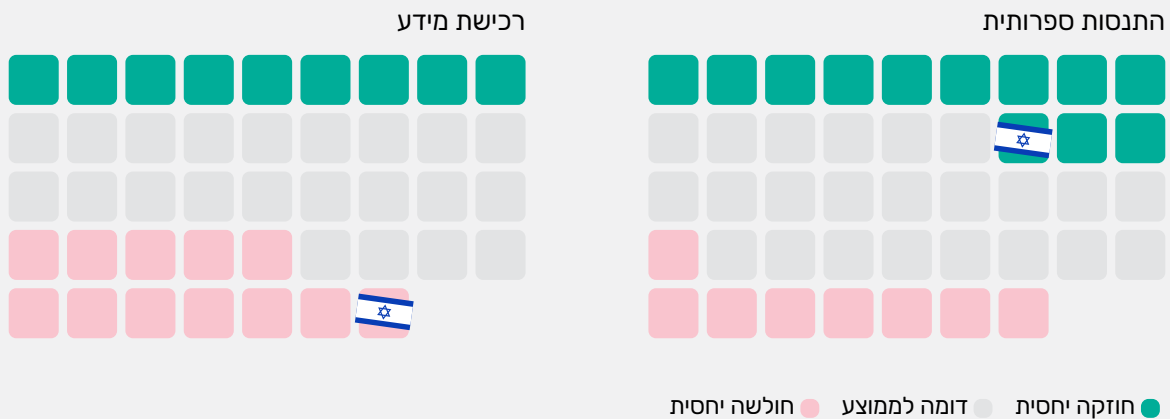
מעניין לציין כי בקרב דוברי עברית נמצא שרק קריאה של טקסטים ספרותיים (538 נקודות) מהווה חוזקה יחסית (לעומת 529 נקודות בממוצע הכללי), אך ההישגים בקריאה של טקסטים מידעיים (526 נקודות) אינם שונים מן הממוצע הכללי. בקרב דוברי ערבית לא נמצאו הבדלים מובהקים בין ההישגים בסוגות השונות ובין הממוצע הכללי. מעניין לציין שבקרב תלמידים דוברי ערבית, הפער המגדרי לטובת בנות ניכר מעט יותר בקריאה של טקסטים ספרותיים.

ממוצעי ההישגים לפי מטרות הקריאה, בישראל ובכלל מגזר שפה

למעשה, קריאה של טקסטים ספרותיים מהווה חוזקה יחסית ב-12 מדינות (בכללן ישראל) וחולשה יחסית ב-8 מדינות, ואילו קריאה של טקסטים מידעיים מהווה חוזקה יחסית ב-9 מדינות וחולשה יחסית ב-12 מדינות (בכללן ישראל).

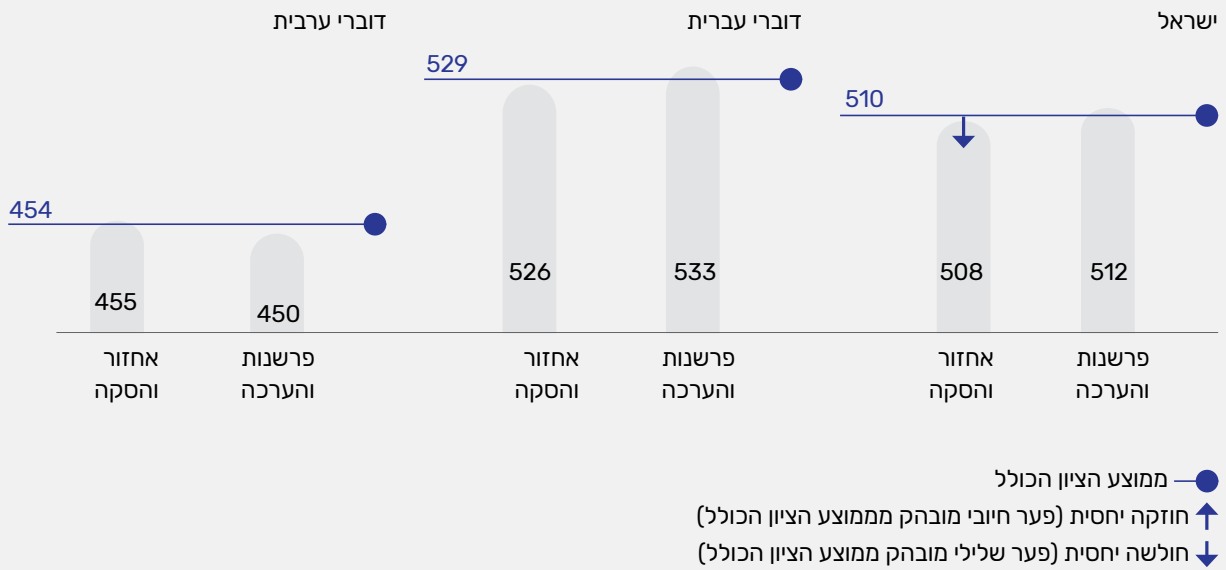
מבט בין-לאומי על חוזקה וחולשה יחסית בכל מדינה לפי מטרות הקריאה

מיומנויות הקריאה

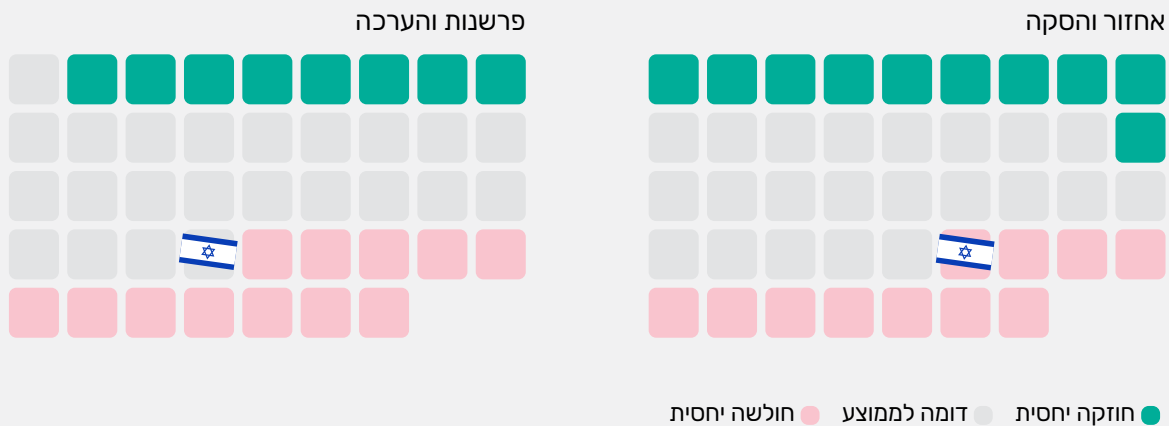
בישראל ממוצע ההישגים במיומנויות של אחזור והסקה (508 נקודות) נמוך במעט מהממוצע הכללי, בעוד ממוצע ההישגים במיומנויות של פרשנות והערכה (512 נקודות) גבוה במעט מהממוצע הכללי, אך רק הראשון מגיע לכדי מובהקות סטטיסטית. כך, או כך, פערים אלו בישראל אינם משמעותיים בגודלם. הן בקרב דוברי עברית והן בקרב דוברי ערבית לא נמצאו הבדלים מובהקים בין ההישגים במיומנויות השונות ובין הממוצע הכללי.

מבט בין-לאומי על חוזקה וחולשה יחסית בכל מדינה לפי מיומנויות הקריאה

למעשה, מיומנויות של אחזור והסקה מהוות חולשה יחסית ב-11 מדינות (בכללן ישראל) וחוזקה יחסית ב-10 מדינות, ואילו מיומנויות של פרשנות והערכה מהוות חוזקה יחסית ב-8 מדינות וחולשה יחסית ב-12 מדינות.

מבט בין-לאומי על חוזקה וחולשה יחסית בכל מדינה לפי מטרות הקריאה

נספח 1

האם מגפת הקורונה השפיעה על ביצוע מחקר פירלס?

המועד המקורי להערכת הישגים בקריאה נקבע לחודשים מרץ-יולי 2021, כאשר מערכות חינוך במדינות רבות היו בשלבים שונים של ניסיונות לחזור לשגרת למידה לאחר תקופות של סגרים, למידה מרחוק וצעדים אחרים שנקטו כדי לבלום את התפשטות המגפה. בתקופה זו הופנו משאבים ומאמצים רבים לתמיכה רגשית-חברתית בתלמידים, גם על חשבון זמן למידה. בשל כך, ולאור השלבים השונים שמערכות חינוך במדינות השונות היו נתונות בהם, התאפשרה גמישות במועד ביצוע המחקר והוא נערך בשלושה גלים: 37 מדינות בהן השתתפו תלמידי כיתות ד' במועד המתוכנן, והן מכונות מדינות הגל הראשון.

ב-14 מדינות, המכונות מדינות גל שני, ביצע המחקר נדחה בחצי שנה, והשתתפו בו תלמידים שהיו בתחילת כיתה ה' (היו בכיתה ד' במועד המקורי), ועל כן נתוניהם אינם בני-השוואה והם מוצגים בנפרד.

בישראל וב-5 מדינות נוספות, המכונות מדינות הגל השלישי, ההשתתפות נדחתה בשנה. יש לכך מספר השלכות:

4. במחקר השתתפו תלמידי כיתות ד', ולכן ניתן להשוות את הישגיהם לתלמידים במדינות הגל הראשון.⁹
5. בעת פרוץ המגפה והחלת מדיניות הסגרים, התלמידים בישראל שהשתתפו במחקר פירלס היו בכיתה ב' (ולא בכיתה ג', כפי שבמדינות הגל הראשון). מחקרים ראשונים מצביעים על כך שתלמידי כיתות א'-ב' היו פגיעים יותר מבחינה לימודית להשלכות הקורונה, בין היתר בשל השיבוש בהקניית מיומנויות יסוד בקריאה שאמורות להתבצע בכיתות אלו.
6. מגמת שינוי במדינות הגל השלישי מתייחסת לתקופה של 6 שנים (לעומת 5 שנים במדינות הגל הראשון).

האם מגפת הקורונה השפיעה על הישגי התלמידים בקריאה?

סביר מאוד להניח שהשלכות מגפת הקורונה על מערכת החינוך יכולות להסביר, גם אם באופן חלקי, את מגמת השינוי בהישגי התלמידים בקריאה בין שני מחזורי מחקר פירלס האחרונים. ברם, פרק הזמן בין שני מחזורי המחקר כלל מספר תקופות: בראשיתו, כארבע שנות לימוד "רגילות" מאז מחזור המחקר הקודם ועד פרוץ המגפה, תקופה בת כשנה שבה הופרה שגרת הלמידה בשל מגפת הקורונה, ולאחר מכן תקופה נוספת בת כשנה (בישראל ובמדינות הגל השלישי) שהתאפיינה בחזרה הדרגתית לשגרת למידה, תוך השקעת משאבים רבים כדי לתמוך בתלמידים ולסגור, עד כמה שניתן, את הפערים שהצטברו.

לא זו בלבד שלא ניתן לאמוד את השינויים בהישגים בקריאה בתקופות הללו, אלא שיש לזכור כי מחקר זה, בדומה למחזורי מחקר קודמים ולמחקרים בין-לאומיים אחרים, אינו מאפשר לקבוע קשר של סיבתיות בין גורמים מסבירים אפשריים לבין הממצאים.

9. הנתונים שיוצגו להלן מתייחסים ל-43 מדינות הגל הראשון והשלישי, אלא אם כן צוין מפורשות אחרת.

התלמידים שהשתתפו במחקר		מגפת הקורונה והשלכותיה בישראל	ביצוע ופרסום מחקרי פירלס
מדינות גל 3 (כולל ישראל)	מדינות גל 1 ו-2		
			<p>מרץ-יוני '16: ביצוע מחקר פירלס 2016</p> <p>2016</p>
	<p>כניסה למערכת החינוך: ספט' '17: מתחילים כיתה א'</p>		<p>דצמבר '17: פרסום ממצאי פירלס 2016</p> <p>2017</p>
<p>כניסה למערכת החינוך: ספט' '18: מתחילים כיתה א'</p>			<p>2018</p>
		<p>נוב' '19: פרוץ המגפה והתפשטותה בעולם</p>	<p>2019</p>
<p>בעת סגר ראשון של קורונה: 'שכבת פירלס' בכיתה ב'</p>	<p>בעת סגר ראשון של קורונה: 'שכבת פירלס' בכיתה ג'</p>	<p>מרץ '20: סגר ראשון ספט' '20: סגר שני</p>	<p>2020</p>
	<p>ביצוע המחקר: 'שכבת פירלס' בכיתה ד' (גל 1) 'שכבת פירלס' בכיתה ה' (גל 2)</p>	<p>ינו' '21: סגר שלישי</p>	<p>ביצוע המחקר מרץ-יוני '21: במדינות גל 1 אוג'-דצמ' '21: במדינות גל 2</p> <p>2021</p>
<p>ביצוע המחקר: 'שכבת פירלס' בכיתה ד' (גל 3)</p>			<p>מרץ-יולי '22: ביצוע המחקר במדינות גל 3</p> <p>2022</p>
			<p>מאי '23: פרסום ממצאי פירלס 2021</p> <p>2023</p>

נספח 2

תיאור רמות ההישג במחקר פירלס 2021

רמת הישג: הצטיינות (Advanced) – 625 נקודות	
<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט מידיעי או מטלות מקוונות בדרגת קושי גבוהה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> להסיק, על סמך מידע מורכב שמצוי בדפי אינטרנט שונים או בחלקים שונים של הטקסט, מה המידע הרלוונטי ולהשתמש בראיות מתוך הטקסט כדי לתמוך ברעיונות. לפרש ולתכלל מספר פיסות מידע מורכבות, שמצויות בדפי אינטרנט שונים או בחלקים שונים של הטקסט כדי להציג סקירה של רעיונות בטקסט ולספק השוואות והסברים. להעריך אלמנטים חזותיים, כתובים ואינטראקטיביים בטקסט כדי להסביר מה מטרםם, לזהות את נקודת מבטו של המחבר ולהציג ראיות התומכות בכך. 	<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט ספרותי בדרגת קושי גבוהה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> לפרש ולתכלל אירועים בסיפור ופעולות שנוקטות הדמויות כדי לתאר סיבות, מניעים, רגשות והתפתחות של דמויות בסיפור. להעריך מה רצה המחבר להשיג באמצעים הלשוניים והסגנוניים שבהם בחר להשתמש בסיפור.
רמת הישג: גבוהה (High) – 550 נקודות	
<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט מידיעי או מטלות מקוונות בדרגת קושי בינונית או גבוהה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> לאתר ולזהות מידע רלוונטי בטקסט מגוון שכולל איורים ותרשימים. להסיק היסקים במטרה להשוות, לתאר, להסביר, לנבא ולבחור אתר אינטרנט רלוונטי. לפרש ולתכלל מידע חזותי וכתוב שמצוי בטקסטים ובאתרי אינטרנט שונים, כדי לחבר בין רעיונות, ליצור רצף אירועים, לזהות מאפיינים ולספק הסברים. להעריך תוכן במטרה לנקוט עמדה ולהצדיקה; להסביר כיצד איורים, תרשימים, תמונות ומפות מביעים תוכן או תומכים בתוכן; ולזהות את האופן שבו בחירת מילים מעבירה את נקודת המבט של הכותב. 	<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט ספרותי בדרגת קושי בינונית או גבוהה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> לאתר ולזהות פעולות ופרטים משמעותיים שמפוזרים בטקסט. להסיק מסקנות לגבי יחסים בין כוונות, פעולות, אירועים ורגשות. לפרש ולתכלל אירועים בסיפור על מנת להסביר פעולות ורגשות של דמויות. להבין ולזהות את המשמעות של אמצעים ספרותיים מסוימים (לדוגמה, מטפורות ודימויים).

רמת הישג: בינונית (Intermediate) – 475 נקודות	
<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט מידעי או מטלות מקוונות בדרגת קושי קלה או בינונית, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לאתר, לזהות מידע שתואר בגלוי במקומות שונים בטקסט ולכתוב עליו. • להסיק היסקים ישירים במטרה להשוות, לתאר ולהסביר. • לפרש ולתכלל על מנת לספק מידע על רעיונות מרכזיים וסיבות לפעולות, אירועים או תוצאות. 	<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט ספרותי בדרגת קושי קלה או בינונית, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לאתר, לזהות ולכתוב על פעולות, אירועים ורגשות שתוארו בגלוי בטקסט. • להסיק היסקים ישירים לגבי אירועים בסיפור ופעולותיהן של דמויות. • לפרש את הסיבות לפעולותיהן או לרגשותיהן של דמויות ולזהות ראיות שתומכות בפרשנות זו.
רמת הישג: נמוכה (Low) – 400 נקודות	
<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט מידעי בדרגת קושי קלה ברובה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לזהות, לאחזר ולכתוב מידע שמופיע בגלוי בטקסט. • להסיק היסקים ישירים ופשוטים כדי להסביר תוצאה. 	<p>כאשר תלמידים קוראים טקסט ספרותי בדרגת קושי קלה ברובה, הם מסוגלים:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לאתר, לאחזר ולכתוב על פעולות, רעיונות או מידע שתואר בגלוי בטקסט. • להסיק היסקים ישירים ופשוטים לגבי פעולותיהן של דמויות.

נספח 3 פירוט הממצאים בקרב כלל המדינות שהשתתפו במבחן פירלס 2021

מיקום	שם המדינה	ממוצע הציונים			התפלגות ציונים ופער ציונים										פער מגדרי			התפלגות התלמידים [%]			מטרות קריאה		מיומנויות					
		ציון ממוצע	טעות תקן	סטית תקן	ציון אחוזון 5	ציון רבעון 1	ציון רבעון 2	ציון רבעון 3	ציון רבעון 4	ציון רבעון 5	ציון אחוזון 95	פער הציונים P95-P5	ציון בנות	ציון בנים	פער מגדרי (בנות-בנים)	מרחק לקף	נמוכה	בינונית	גבוהה	הצטיינות	ספרותיות	התנסות	רכישת מידע	אחזור והסקו	הערכה	פרשנות		
מדינות הגל הראשון והשלישי																												
1	סינגפור	587	3.1	86	426	539	597	646	710	284	596	578	578	18	11	3	7	19	36	35	591	586	584	584	591	584	591	584
2	הונג קונג	573	2.7	67	454	536	579	617	670	216	577	569	569	8	4	2	6	24	47	21	564	582	577	577	564	577	564	577
3	רוסיה	567	3.6	71	441	522	573	616	676	235	574	561	561	13	-14	2	9	26	42	21	566	568	568	568	566	568	568	568
4	אנגליה	558	2.5	76	424	511	562	609	676	252	562	562	562	9	-1	3	11	29	39	18	558	559	554	554	558	554	559	554
5	פינלנד	549	2.4	74	417	504	556	601	660	243	558	541	541	17	-17	4	12	31	39	14	547	550	550	550	547	550	550	550
6	פולין	549	2.2	72	425	504	552	599	660	235	560	560	560	20	-16	3	12	33	38	14	552	548	545	545	552	545	548	545
7	טאיוואן	544	2.2	69	420	502	550	591	647	227	551	537	537	14	-15	3	12	35	40	10	533	549	546	546	533	549	546	546
8	שבדיה	544	2.1	79	402	494	549	600	663	261	551	536	536	15	-11	5	14	31	35	15	545	544	544	544	545	544	544	544
9	בולגריה	540	3.0	88	379	486	548	601	672	293	548	533	533	15	-12	7	15	29	33	16	544	538	541	541	544	538	541	541
10	צ'כיה	540	2.3	73	409	493	545	591	651	242	541	538	538	3	-3	4	14	35	36	11	540	540	540	540	540	540	540	540
11	אוסטרליה	540	2.2	82	393	492	546	596	663	270	549	532	532	17	-4	6	14	32	34	14	543	539	534	534	543	539	534	534
12	דנמרק	539	2.2	73	409	493	545	590	649	240	545	533	533	12	-8	4	15	33	37	11	546	536	539	539	546	536	539	539
13	נורבגיה (ה)	539	2.0	74	408	492	545	590	651	243	547	531	531	16	-20	4	15	34	36	11	538	540	540	540	538	540	540	540
14	איטליה	537	2.2	66	421	495	541	583	640	219	541	534	534	7	-11	3	14	39	36	8	536	538	537	537	536	538	537	537
15	מקאו (סין)	536	1.3	71	409	494	541	584	641	232	540	531	531	9	-10	4	14	37	36	9	525	547	541	541	525	547	541	541
16	אוסטרליה	530	2.2	69	407	486	534	578	636	229	537	523	523	14	-11	4	16	39	34	7	533	527	532	532	533	527	532	532
17	סלובקיה	529	2.7	77	386	488	538	581	639	253	533	525	525	8	-6	6	15	37	34	8	530	530	530	530	530	530	530	530
18	הולנד	527	2.5	67	412	484	530	572	633	221	534	521	521	13	-18	4	17	42	31	6	528	528	527	528	528	528	528	528
19	גרמניה	524	2.1	77	389	474	529	578	641	252	532	516	516	16	-13	6	19	36	31	8	529	522	525	522	529	522	525	522
20	ניו זילנד	521	2.3	89	361	464	530	586	654	293	531	512	512	19	-2	10	19	30	30	11	523	521	521	521	523	521	521	521
21	ספרד	521	2.2	69	402	477	525	570	628	226	522	520	520	2	-7	5	19	41	29	6	520	522	522	522	520	522	522	522
22	פורטוגל	520	2.3	72	393	475	525	570	630	237	523	517	517	6	-8	6	19	39	30	6	520	520	520	520	520	520	520	520
23	סלובניה	520	1.9	70	395	475	525	568	626	231	529	511	511	18	-22	6	19	40	30	5	522	519	520	520	522	519	520	520
24	מלטה	515	2.7	84	364	460	521	575	641	277	518	512	512	6		10	20	34	28	8	516	514	515	514	516	514	515	514
25	צרפת	514	2.5	71	391	469	518	563	623	232	521	507	507	14	3	6	22	40	27	5	516	511	519	519	516	511	519	519
26	סרביה	514	2.8	74	381	470	519	565	625	244	518	509	509	9		7	20	40	28	5	518	511	510	510	518	511	510	510
27	אלבניה	513	3.1	78	381	461	516	567	637	256	523	503	503	20		8	23	36	26	7	516	509	508	508	516	509	508	508
28	בלגיה (פלמית)	511	2.3	67	395	467	514	558	614	219	515	507	507	8	-14	6	23	42	26	3	511	510	511	511	511	510	511	511
29	קפריסין	511	2.9	78	378	461	514	566	633	255	515	506	506	9		8	23	37	26	6	517	505	509	509	517	505	509	509
30	ישראל	510	2.2	88	352	452	517	574	642	290	512	508	508	4	-20	12	21	32	27	8	515	508	508	508	515	508	508	508
31	טורקיה	496	3.4	88	342	440	503	559	627	285	505	488	488	17		14	24	33	24	5	495	498	499	498	495	499	499	499
32	בלגיה (צרפתית)	494	2.7	73	368	446	498	545	608	240	499	489	489	10	-3	11	27	39	20	3	499	490	497	497	499	490	497	497
33	מונטנגרו	487	1.6	77	352	439	492	541	605	253	497	478	478	19		13	28	38	19	2	491	483	484	484	491	483	484	484
34	צפון מקדוניה	442	5.3	90	283	385	448	507	579	296	454	429	429	25		30	32	27	10	1	442	439	443	443	442	439	443	443
35	ארזבייג'ן	440	3.6	89	288	378	444	506	579	291	450	432	432	18	-32	33	30	26	10	1	441	439	446	446	441	439	446	446
36	אוזבקיסטן	437	2.9	81	292	387	443	494	559	267	449	425	425	24		30	36	27	7	0	438	434	441	441	438	434	441	441
37	עומאן	429	3.7	109	241	358	435	507	599	358	447	412	412	35	11	38	27	22	10	3	425	432	426	426	425	432	426	426
38	קוסובו	421	3.1	84	271	367	426	479	549	278	431	410	410	21		38	35	22	5	0	418	423	424	424	418	423	424	424
39	ברזיל	419	5.3	123	192	339	437	509	592	400	431	408	408	23		39	24	24	11	2	418	421	418	418	418	421	418	418
40	איראן	413	4.9	100	235	350	422	485	561	326	422	405	405	17	-15	41	30	22	6	1	413	412	414	414	413	412	414	414
41	ירדן	381	5.4	114	181	301	390	464	554	373	398	362	362	36		53	25	17	4	1	378	384	381	381	378	384	381	381
42	מצרים	378	5.4	110	189	303	384	457	549	360	386	370	370	16		48	26	14	4	1	372	382	376	376	372	382	376	376
43	דרום אפריקה	288	4.4	129	87	194	281	373	517	430	317	260	260	57	-32	81	10	6	2	1	293	279	290	290	293	279	290	290

מדינות שממוצע הישגיהן בקריאה גבוה מזה של ישראל

מדינות שממוצע הישגיהן בקריאה דומה לזה של ישראל

מדינות שממוצע הישגיהן בקריאה נמוך מזה של ישראל

מיומנויות	מטרות קריאה		התפלגות התלמידים [%] לרמות הישג בקריאה							מגמת שינוי 2021 לעומת 2016	פער מגדרי				התפלגות ציונים ופער ציונים					ממוצע הציונים			שם המדינה	מיקום
	אחזור והסקיה	רכישת מידע	התנסות ספרותית	הצטיינות	גבוהה	בינונית	נמוכה	מתחת לסף	פער מגדרי (בנות-בנים)		ציון בנים	ציון בנות	פער הציונים P95-P5	ציון אחזון 95	ציון רבעון III	ציון תציון	ציון רבעון I	ציון אחזון 5	סטטי תקן	טעות תקן	ציון ממוצע			
מדינות הגל השני																								
582	571	574	584	27	40	24	7	2	10	11	572	583	251	693	629	582	532	442	77	2.5	577	1	אירלנד	
573	558	562	573	23	38	26	10	3	1	25	553	578	266	690	621	571	516	424	81	2.5	566	2	צפון אירלנד	
561	552	553	567	15	41	32	10	2		11	551	562	227	662	605	561	513	435	69	2.5	557	3	קראטיה	
551	554	553	552	14	40	32	11	3	4	21	542	563	233	659	601	558	509	426	71	2.3	552	4	ליטא	
555	539	540	558	18	34	29	14	5	-1	7	544	551	285	680	606	555	495	395	87	6.8	548	5	ארצות הברית	
541	538	539	541	13	36	30	15	6	-15	15	532	547	266	658	597	549	489	392	81	3.4	539	6	הונגריה	
532	525	529	527	8	32	38	16	6	-30	28	514	542	246	641	580	533	482	395	75	2.6	528	7	לטביה	
502	505	501	508	4	24	39	24	9	-32	17	495	512	248	619	555	509	456	371	75	2.7	504	8	קזחסטן	
500	489	486	501	4	21	36	26	13	6	23	483	506	270	620	551	499	442	350	82	2.6	494	9	גאורגיה	
482	486	486	481	6	21	30	23	20	43	17	476	493	323	633	555	493	421	310	98	3.7	485	10	קטאר	
482	484	485	478	12	22	24	17	25	33	29	468	497	416	665	577	500	400	249	127	1.8	483	11	איחוד האמירויות	
462	456	457	460	5	15	27	24	29	12	49	434	483	361	628	534	466	385	267	109	2.9	458	12	בחריין	
443	450	451	444	2	10	29	30	29	19	36	428	464	295	587	513	455	387	292	90	3.6	449	13	ערב הסעודית	
366	374	373	372	1	4	12	24	59	14	34	356	390	351	548	446	374	297	197	106	4.5	372	14	מרקו	

מדינות בהן נבחנו תלמידי כיתות ה' (במקום ד') ולכן אינו ברור השוואה לשאר המדינות שהשתתפו במחקר

נספח 4

ממצאים נבחרים לאורך חמשת מחזורי מבחן פירלס 2001 עד 2021 בישראל, בפילוח לפי מגזרי שפה, והנתון הבין-לאומי

אוכלוסייה	מחזור מחקר	מדגם אוכלוסייה [תלמידים]	ציון ממוצע	טעות תקן	שיעורי התלמידים ברמות הישג [%]				
					מתחת לסף	נמוכה	בינונית	גבוהה	הצטיינות
כלל ישראל	2001	3,973	509	2.8	13	19	31	28	9
	2006	3,908	512	3.3	15	16	30	29	10
	2011	4,186	541	2.7	7	14	30	34	15
	2016	4,041	530	2.5	9	16	29	33	13
	2022	4,890	510	2.2	12	21	32	27	8
	שינוי 2022 לעומת 2016			20-		3	5	6-	5-
דוברי עברית	2001	2,807	538	2.6					
	2006	2,715	548	2.7	4	10	33	41	12
	2011	2,821	568	2.5	2	8	28	42	21
	2016	2,848	557	2.8	3	10	29	41	17
	2022	3,674	529	2.4	7	17	33	32	10
	שינוי 2022 לעומת 2016			-11		4	7	9-	7-
דוברי ערבית	2001	1,166	425	7.0					
	2006	1,193	428	8.0	40	27	24	8	1
	2011	1,365	479	6.0	18	26	35	18	3
	2016	1,193	461	5.1	24	30	30	14	2
	2022	1,216	454	5.6	27	30	29	12	2
	שינוי 2022 לעומת 2016			-18		3	1-	2-	---
כלל המדינות המשתתפות	2001		503		7	17	37	32	7
	2006		505		6	17	34	36	7
	2011		512		5	15	36	36	8
	2016		511		4	14	35	37	10
	2021		501		6	19	39	29	7

הנתון ההשוואתי עבור ממוצע הציון הכולל הוא ממוצע ממוצעי כלל המדינות המשתתפות (גלים 1 ו-3), והנתון ההשוואתי עבור התפלגות רמות הישג הוא חציון שיעורי התלמידים של כלל המדינות המשתתפות (גלים 1 ו-3) בכל רמת הישג בנפרד.

נספח 5

ממצאים נבחרים ממבחן פירלס 2022 בקרב קבוצות אוכלוסייה בישראל

משתנה	קטגוריה	מדגם אוכלוסייה [תלמידים]	שיעור יחסי לאחר משקול [%]	ציון ממוצע	טעות תקן	סטיית תקן	שיעורי התלמידים ברמות הישג [%]			
							מתחת לסף	נמוכה	בינונית	גבוהה
כללי	ישראל	4,890	100.0	510	2.2	88.3	12	21	32	27
	בנות	2,444	49.5	512	2.8	86.7	11	21	32	27
מגדר	בנים	2,446	50.5	508	2.6	89.8	13	21	31	27
	דוברי עברית	3,674	74.7	529	2.4	80.8	7	17	33	32
מגזר שפה	דוברי ערבית	1,216	25.3	454	5.6	85.9	27	30	29	12
	גבוה	1,760	36.0	547	2.4	75.6	4	13	31	39
רקע חברתי-כלכלי	בינוני	1,678	34.5	514	3.0	80.8	9	22	34	27
	נמוך	1,452	29.5	461	4.6	88.1	26	29	30	13
פיקוח	ממלכתי	2,688	72.3	530	2.8	79.9	6	17	33	33
	ממ"ד	986	27.7	527	4.3	83.2	8	19	31	31
מגזר שפה ומגדר	דוברי עברית-בנות	1,831	49.1	530	2.9	80.2	7	17	33	33
	דוברי עברית-בנים	1,843	50.9	528	2.7	81.4	7	18	33	32
	דוברי ערבית-בנות	613	50.8	462	6.6	84.6	24	31	30	13
	דוברי ערבית-בנים	603	49.2	447	5.8	86.6	31	29	28	10
מגזר שפה ורקע חברתי-כלכלי	דוברי עברית-גבוה	1,661	45.7	550	2.2	73.9	3	11	31	40
	דוברי עברית-בינוני	1,371	37.8	519	3.4	80.1	8	21	34	28
	דוברי עברית-נמוך	642	16.6	493	6.1	83.6	14	26	34	22
	דוברי ערבית-גבוה	99	7.4				15	32	31	18
	דוברי ערבית-בינוני	307	24.9	490	5.8	79.4	13	28	35	20
	דוברי ערבית-נמוך	810	67.6	438	6.3	84.0	34	31	26	8

צוות המחקר בישראל

מרכזת בכירה, תחום מבחנים בין-לאומיים, ראמ"ה – ניהול ותיאום המחקר	ד"ר נעה שחורי-איל
מנהלת תחום עיבוד מחקרים, ראמ"ה – ניהול דגימה, ניתוח הנתונים וכתיבת הדו"ח	ד"ר יוסי מחלוף
מנהלת תחום מחקרים בין-לאומיים, ראמ"ה – פיקוח וליווי מקצועי	גב' ג'ורג'ט חילו
מרכזת גף מבחנים, ראמ"ה – קשר עם בתי ספר ותפעול המחקר	גב' לי-רז מאור

ליווי וסיוע מקצועי

מנהלת אגף מבחנים, ראמ"ה	ד"ר ענבל רון-קפלן
מנהלת אגף סטטיסטיקה, מחקר ופיתוח, ראמ"ה	גב' נורית ליפשוטט
ממונה עיבוד וניתוח נתונים, תחום עיבוד מחקרים, ראמ"ה	ד"ר ירון שלומי
מנהל גף סטטיסטיקה, תחום מחקרי אורך, ראמ"ה	מר דניאל גטושקין
עוזרת מקצועית למנכ"ל ראמ"ה – הפקת תוצרים	גב' איריס ברם-גזית
מנכ"ל ראמ"ה	ד"ר גל אלון

שותפים חיצוניים

ניהול התרגום, ההתאמה התרבותית והפקת חומרי המחקר	חברת מטח
תפעול המחקר	חברת טלדור
עיצוב הדו"ח	גלית אזולאי

תודות לשותפים הרבים בראמ"ה שתרמו ליצירת הדו"ח, קראו, העירו, האירו וסייעו להשלים את הכנתו.

תודה לתלמידים ולהוריהם, למורים ולמנהלי בתי-הספר שהשתתפו במחקר.

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

משרד החינוך